

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

СИНЕЛЬНИКОВ Вадим Федорович
(студент групи ФБСМ-8)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

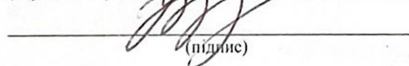
РОЗВИТОК ФІНТЕХ-КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)

Завідувач кафедри фінансів та
цифрової економіки

д.е.н. проф. Н.Г. Виговська.

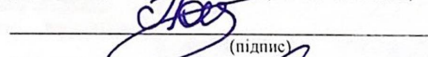
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Науковий керівник

д.е.н. проф. Полчанов А.Ю.

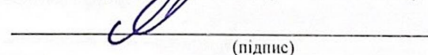
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент

к.е.н., доц. Городиський М.П.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Кваліфікаційну роботу виконано в рамках проекту ERASMUS+ «Digitalisation of economic as an element of sustainable development of Ukraine and Tajikistan» / DigEco 618270-EPP-1-2020-1-LT-EPPKA2-CBHE-JP.

Цей проект фінансується за підтримки Європейської Комісії. Цей документ відображає лише погляди автора, і Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в документі. / This project has been funded with support from the European Commission. This document reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained there in.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Житомир 2023

Анотація

Синельников В. Ф. Розвиток ФінТех-компаній в Україні

Магістерська робота представлена на здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси банківська справа та страхування». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2023.

Дослідження присвячено розвитку теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку ФінТех-компаній в Україні.

Удосконалено методичні підходи до банківських мобільних додатків, що передбачає розрахунок параметрів, що характеризують зручність додатків для клієнта (UX/UI), їх безпеку (Security), цифрову взаємодію (Digitalization), що дало можливість не тільки виявити найбільш функціональні додатки, але й оцінити рівень розвитку інфраструктури в цілому. Поглиблено теоретичні основи дослідження ФінТеху через виділення нового етапу його еволюції – ФінТеху 4.0 як елемент боротьби з фінансуванням тероризму. Розвинено теоретичні основи дослідження ринку ФінТеху в Україні, що дало можливість виявити типові бізнес-моделі та напрями діяльності, а також методичні підходи до оцінки діяльності ФінТех-компанії на прикладі ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД», що дало можливість оцінити перспективи розвитку цього бізнесу.

Ключові слова: ІТ бізнес, фінанси, ФінТех, управління.

Annotation

Synelnikov V. F. Development of FinTech companies in Ukraine

Master's thesis is represented on reception of an educational degree «master» field of knowledge 07 «Management and administration» of specialty 072 «Finance banking and insurance». - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2023.

The study is devoted to the development of theoretical foundations and the development of practical recommendations for the development of FinTech companies in Ukraine.

Methodical approaches to banking mobile applications have been improved, which involves the calculation of parameters characterizing the convenience of applications for the client (UX/UI), their security (Security), digital interaction (Digitalization), which made it possible not only to identify the most functional applications, but also to evaluate the level of infrastructure development as a whole. The theoretical foundations of the study of FinTech have been deepened through the selection of a new stage of its evolution - FinTech 4.0 as an element of the fight against the financing of terrorism. The theoretical foundations of FinTech market research in Ukraine were developed, which made it possible to identify typical business models and areas of activity, as well as methodical approaches to evaluating the activity of a FinTech company using the example of "FINTECH BEND" LLC, which made it possible to assess the prospects for the development of this business.

Keywords: IT business, finance, FinTech, management.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ФІНТЕХ-КОМПАНІЙ	8
1.1. Еволюція ФінТеху.....	8
1.2. Вплив ФінТеху на фінансову систему	15
1.3. Нормативно-правове регулювання ФінТех.....	24
Висновки розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНТЕХ-КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ	33
2.1. Оцінка сучасного стану розвитку ФінТеху в Україні	33
2.2. Удосконалення методики рейтингової оцінки банківських мобільних додатків.....	43
2.3. Розвиток ФінТех-компанії в Україні (на прикладі ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД»)	50
Висновки до розділу 2	63
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	67
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У часи значних глобальних потрясінь до яких безумовно можна віднести пандемію COVID-19 та війну в Україні створюється можливість для стрімкого розвитку інновацій. Однією з сфер, де ці інновації були особливо швидкими, є фінансові послуги. ФінТех стає все більш важливим для підтримки ділової активності та надання фінансових послуг у період соціальних потрясінь. Група Світового банку у 2023 році підготувала спеціальне дослідження «Fintech and the Future of Finance», де відзначили вплив технологій на ландшафт фінансового сектору та стирання меж між фінансовими та нефінансовими компаніями. Оскільки фінансові продукти та бізнес-моделі продовжують розвиватися, змінюються й гравці ринку та структура ринків, на яких вони конкурують. Поява великих телекомунікаційних та інформаційних компаній, мереж роздрібної торгівлі та невеликих стартапів призвела до більш різноманітного спектру постачальників фінансових послуг на додаток до традиційних банків і небанківських фінансових установ.

Питання діяльності ІТ бізнесу піднімалось у працях таких науковців як Бухарін Г., Василенко А., Волосович С., Дудинець Л., Зінченко А., Кавецький В., Калашнікова Т., Карчева Г., Кривич Я., Лернатович Р., Мазаракі А., Міщенко В., Міщенко С., Полчанова А., Поченчук Г., Семенов А., Цирулик С., Шевчук Ю., Шкляр А. та інших

В той же час недостатньо висвітленим залишається питання розвитку ФінТех-компаній у вітчизняних умовах.

Метою дослідження є розвиток теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку ФінТех-компаній в Україні. Відповідно до цієї мети визначено сукупність основних **завдань**, спрямованих на її досягнення:

- оцінити еволюцію ФінТеху;

- визначити напрями впливу інформаційних технологій на фінансовий сектор;
- визначити особливості нормативно-правового регулювання ФінТеху в Україні;
- оцінити сучасний стан розвитку ФінТеху в Україні;
- удосконалити методику рейтингової оцінки банківських мобільних додатків;
- провести комплексну оцінку діяльності ФінТех-компанії (на прикладі ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД»).

Об’єктом дослідження є розвиток ФінТех-компаній в Україні.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти розвитку ФінТех-компаній.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою проведеного дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені питанням теорії та практики фінансового менеджменту, банківської справи та цифрової економіки.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі методи: аналізу, синтезу та теоретичного узагальнення та порівняння – для дослідження сутності ФінТеху; історичний методі – для дослідження еволюції ФінТеху; рейтингування – для оцінки банківських мобільних додатків; статистико-економічні методи – для оцінки та аналізу діяльності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД».

Інформаційну базу дослідження для написання роботи становлять офіційна інформація Державної служби статистики України, Української асоціації ФінТех та інноваційних компаній, Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем, галузеві дослідження та річна фінансова звітність ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» за 2020-2022 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

удосконалено:

- методичні підходи до банківських мобільних додатків, що передбачає розрахунок параметрів, що характеризують зручність додатків для клієнта (UX/UI), їх безпеку (Security), цифрову взаємодія (Digitalization). Це дало можливість не тільки виявити найбільш функціональні додатки, але й оцінити рівень розвитку інфраструктури в цілому;

– теоретичні основи дослідження ФінТеху через виділення нового етапу його еволюції – ФінТеху 4.0 як елемент боротьби з фінансуванням тероризму. Це продиктовано наслідком вторгнення РФ до України в лютому 2022, що змусило переглянути підходи до ролі ФінТеху у боротьбі демократичного світу проти тоталітарних режимів на економічному фронті;

набуло подальшого розвитку:

– дослідження нормативно-правового регулювання ФінТеху в Україні в частині виявлення ключових законодавчих актів, що регламентують діяльність ФінТех-компаній в Україні;

– теоретичні основи дослідження ринку ФінТеху в Україні, що дало можливість виявити типові бізнес-моделі та напрями діяльності;

– методичні підходи до оцінки діяльності ФінТех-компанії на прикладі ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД», що дало можливість оцінити перспективи розвитку цього бізнесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні теоретичних висновків і сформованих практичних рекомендацій щодо управління ФінТех-компаніями. Окремі результати дослідження можуть бути використані у вищих навчальних закладах при викладенні курсів «Фінансовий менеджмент», «Фінанси підприємств».

Особистий внесок здобувача. Магістерська є самостійною науковою роботою. Наукові положення, результати, висновки і рекомендації, сформульовані в роботі, одержані автором особисто та викладені в опублікованих працях. Особистий внесок автора у працях, опублікованих у співавторстві, вказано у списку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи доповідалися на науково-практичних конференціях:

1. Полчанов А.Ю., Синельников В.Ф. Фінтех як прояв революційного впливу технологій на фінансовий сектор// Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (15–19 травня 2023 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/>

2. Синельников В.Ф. Аналіз діяльності ФінТех компаній в Україні (на прикладі ТОВ «Фінтех бенд») // Тези IV Міжнародної науково-практична конференція з проблем вищої освіти і науки «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (09-10 листопада 2023 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/>

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 79 сторінок, у тому числі 18 таблиць, 4 рисунків, список використаних з 80 найменувань, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ФІНТЕХ-КОМПАНІЙ

1.1. Еволюція ФінТеху

Бурхливий розвиток інформаційних технологій, який нині спостерігається в світі, трансформує відносини у сфері економіки, публічного управління та інших галузях. З'являються принципово нові ринки, продукти, інструменти, змінюється поведінка споживачів, бізнесу, органів державного управління. Не залишаються осторонь цього процесу і фінансові відносини в суспільстві.

Як вдало зазначає А.Ю. Полчанов на відміну від традиційного бізнесу у сфері виробництва та торгівлі, банківська діяльність та інші види фінансового посередництва є більш регламентованими та мають вищі бар'єри для входу на ринок. У той же час об'єктивна потреба у зміні існуючої системи фінансових відносин формує попит на нові підходи у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. З огляду на це досить актуальним є вивчення питання зміни фінансових відносин під впливом інформаційних технологій [28].

Ключові перспективи розвитку сучасної економіки пов'язують з інтеграцією інформаційних технологій з фінансовою діяльністю. Для опису сфери їх перетину в англomовній літературі використовують термін ФінТех ("fintech"), що поступово починає вживатись у вітчизняних публікаціях. Аналіз наукових публікацій за цією тематикою, проведених П. Счуеффелом за останні 40 років, свідчить про відсутність однозначного визначення цього терміна [76, с. 47]. Систематизувавши існуючі дефініції "ФінТеху", Науковці університету Цюріха дійшли висновку, що його використання найчастіше стосується впровадження інформаційних технологій у фінансах, стартапів, послуг та технологій [79, с. 6]. Саме цим аспектам ФінТеху присвячені численні дослідження та огляди.

Вітчизняні науковці А. Мазараки та С. Волосович, акцентуючи на істотній неоднозначності підходів до визначення ФінТеху, пропонують їх класифікацію, відповідно до змісту поняття ФінТеху. Таким чином, виділяються наступні підходи: інституційний, галузевий, функціональний та операційний [21, с. 7].

Згідно з інституційним підходом, ФінТех необхідно розуміти як економічну індустрію, яка налічує компанії, організації та установи, що у своїй діяльності впроваджують інноваційні технології з метою підвищення ефективності фінансових систем [78].

Галузевий підхід до визначення поняття ФінТеху передбачає використання технологій саме у фінансовій галузі з метою оптимізації витрат, збільшення доданої вартості продуктів, що виробляються, прискорення темпу різних організаційних процесів та забезпечення безпеки економічної діяльності [55].

Відповідно до функціонального підходу, ФінТех розглядається як системна фінансова послуга, яка вміщує, крім іншого, й інноваційні технології для задоволення майбутніх потреб [80, с. 13-14].

Згідно з операційним підходом, під поняттям ФінТеху розуміються перспективні, а тому – затребувані технологічні проєкти у сфері фінансових сервісів [63].

Тим не менш, кожний з зазначених підходів до визначення поняття ФінТеху має певні недоліки [21, с. 7], адже ФінТех, зважаючи на його стрімкий розвиток, давно вийшов за межі лише фінансових систем, а склад суб'єктів, що використовують інструменти ФінТеху, та окреслений інституційним підходом є значно ширший.

Ширшими є також і сфери застосування ФінТеху, адже крім ринку фінансових послуг, зазначеному у галузевому підході, до сфер застосування фінансових технологій слід віднести державне управління, соціальне забезпечення, охорону здоров'я, інформаційні та телекомунікаційні відносини, торгівлю товарами та надання послуг тощо.

Зазначений у функціональному та операційному підходах інструментарій ФінТеху також є більш розгалуженим та використовується й поза межами ринку фінансових послуг.

Зважаючи на багатогранні особливості наведених підходів до визначення поняття ФінТеху, доцільно надати бачення до тлумачення поняття, запропоновані науковцями щодо об'єкту дослідження. Так, зарубіжні вчені Р. Баклі, Дж. Н. Барберіс та Д. В. Арнер пропонують визначати ФінТех як фінансові рішення, що підтримуються технологіями та як гібридну форму фінансових послуг та інформаційних технологій [60, с. 3].

Одним з найбільш визнаних на міжнародному рівні визначень ФінТеху сьогодні є дефініція, запропонована Йоші Каваєм – генеральним секретарем Міжнародної асоціації страхового нагляду, членом Ради фінансової стабільності, як технологічно забезпечених фінансових інновацій, що породжують нові бізнес-моделі, програми, процеси та продукти, які, у свою чергу, мають істотний вплив на фінансові ринки та установи з надання фінансових послуг [68].

Вітчизняний науковець Г. М. Поченчук розглядає ФінТех у широкому та вузькому розумінні. При цьому, у широкому розумінні ФінТех означає сферу фінансової системи економіки, яка об'єднує компанії, що використовують новітні розробки для надання якісніших фінансових послуг. У вузькому значенні під поняттям ФінТеху слід розуміти самі компанії, які належать до цієї галузі [29, с. 51-52].

На думку Т. Філіппона, ФінТех охоплює цифрові інновації та інновації бізнес-моделей з урахуванням технологій у фінансовому секторі [72, с. 190].

Відомий вчений Дж. Мадір описує ФінТех як використання технологій для надання фінансових послуг та продуктів споживачам у сферах банківської справи, страхування, інвестицій – у всьому, що стосується фінансів, включаючи мобільні платежі, грошові перекази, позики, збір коштів та управління активами [70, с. 1].

Згадані раніше А. Мазараки та С. Волосович пропонують розглядати ФінТех як інноваційні технології, які використовуються фінансовими інститутами, органами державного управління, торговельними організаціями для задоволення потреб споживачів фінансових, адміністративних послуг та товарів в умовах розвитку економіки споживання. Водночас ФінТех слід також розглядати як систему, що включає такі підсистеми технологій у сферах: платежів, кредитування, інвестиційної діяльності банків та ринків капіталу (Investment Banking/Capital Market), особистих фінансів (Personal Finance), інституційних фінансів (Institutional Finance), страхування (InsurTech), регулятивних технологій (RegTech) [21, с. 8; 6; 22, с. 7-8].

Л.А. Дудинець характеризує ФінТех як технології, які використовують у фінансовій галузі для оптимізації витрат, збільшення доданої вартості у своїх продуктах, швидкодії проходження всіляких процесів, безпеки тощо [11, с. 794].

А. Зінчеко зазначає, що терміном «ФінТех» визначають стартапи, які впроваджують сучасні технології у сферу фінансів та роблять фінансові сервіси більш ефективними і менш затратними [13].

Г.М. Поченчук під терміном «фінансові технології» розуміє галузь економіки, яка об'єднує компанії, що використовують новітні розробки для надання якісніших фінансових послуг [30, с. 1194].

Досліджуючи питання формування та розвитку ФінТеху, зарубіжні науковці Р. Баклі, Дж. Н. Барберіс та Д. В. Арнер проводять хронологію розвитку галузі фінансових технологій та виділяють відповідні етапи [60, с. 6-20] (рис. 1.1):

- ФінТех 1.0 (1866-1967) – період, в якому, на думку авторів, вже відомому економічному сектору надано нового термінологічного визначення з урахуванням фінансової глобалізації, що зазнає першого етапу свого розвитку у ранньому післявоєнному періоді.

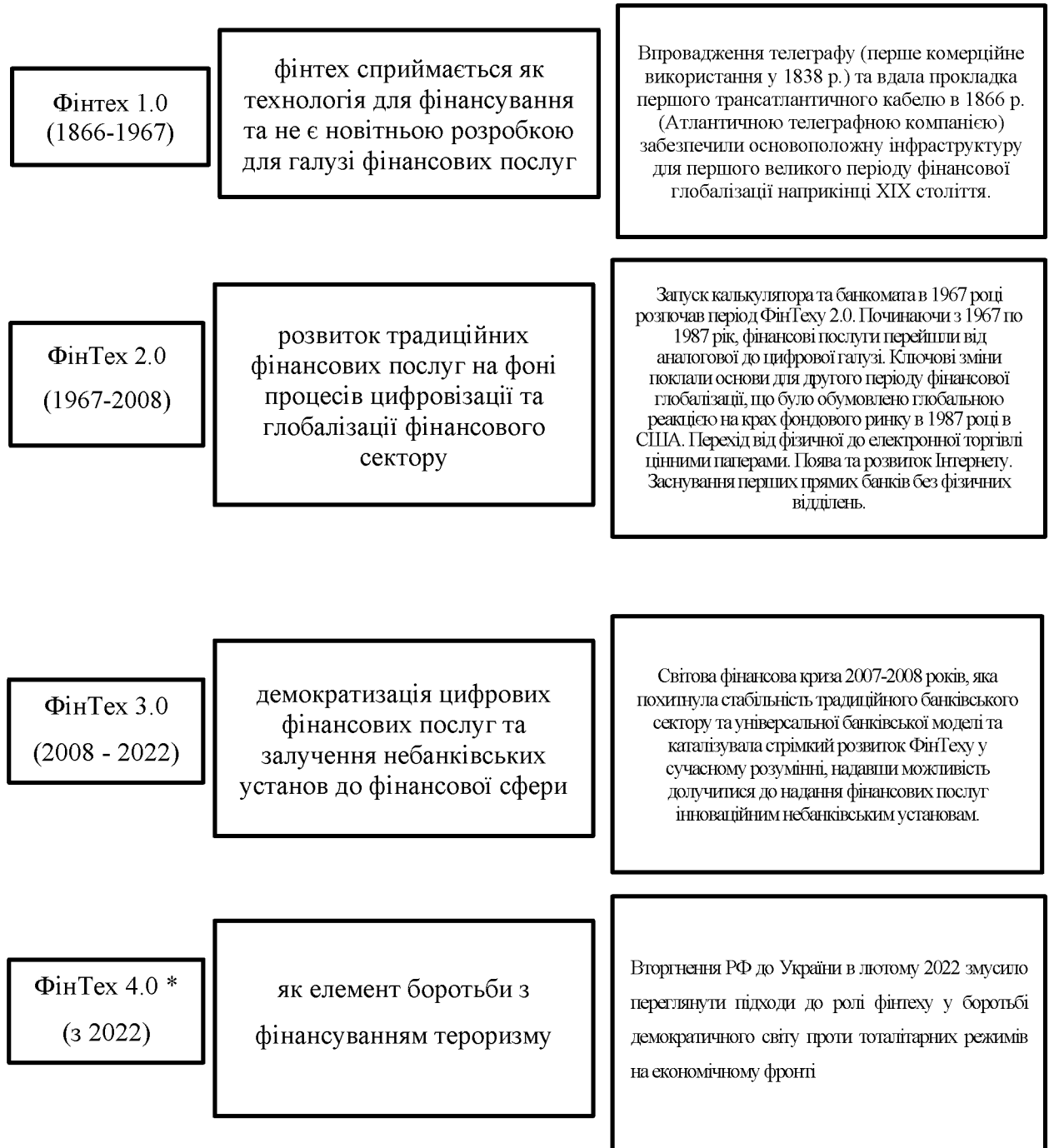

Рис. 1.1. Етапи розвитку ФінТеху

Примітка *. Додано автором

При цьому, автори зазначають, що оскільки ФінТех по суті не є новинкою, адже фінанси та технології вже давно взаємопов'язані (наприклад, заснування та розвиток телеграфу безпосередньо були тими самими фінансовими технологіями ще наприкінці XIX століття), можливості, спричинені його розвитком, ризики та правові наслідки в цілому також не повинні розглядатися як нові. В цілому, еволюційний розвиток взаємозв'язку фінансів та технології можна простежити з давніх часів в контексті розвитку фінансів та їх письмових записів як раннього прояву інформаційних технологій або фінансової підтримки виробництва та торгівлі (процеси фінансування та страхування інфраструктури) тощо [4].

- ФінТех 2.0 (1967-2008) – період, який відзначився стрімким розвитком традиційних цифрових фінансових послуг на фоні процесів цифровізації та глобалізації фінансового сектору. Крах фондового ринку в 1987 році в США спричинив перший головний регуляторний акцент на питаннях ФінТеху у вигляді серії міжнародних угод про м'яке право щодо розбудови надійних платіжних систем та відповідного їх регулювання. Поєднання фінансів, технологій та належної регуляторної уваги є основою сьогоденного світового валютного ринку, який налічує \$ 5,4 трлн. та є найбільш глобалізованою та найбільш оцифрованою складовою світової економіки.

Визначальним моментом цього періоду є перехід від фізичної торгівлі цінними паперами, що датується кінцем 1600-х, до електронної торгівлі цінними паперами в повному обсязі, ознаменованої розвитком національної ринкової системи, на що значно вплинули процеси створення та діяльності NASDAQ у США в 1971 р. Протягом цього періоду фінансові установи збільшували використання ІТ у своїх внутрішніх операціях, поступово замінюючи більшість форм паперових механізмів до 1980-х років, оскільки тривала комп'ютеризація та розроблена технологія управління внутрішніми ризиками. Таким чином, до кінця 1980-х фінансові послуги стали значною мірою цифровою галуззю, заснованою на електронних транзакціях між фінансовими установами, учасниками фінансового ринку та клієнтами по

всьому світу, факс значною мірою замінив телекс. До 1998 року фінансові послуги стали повністю цифровою галуззю.

Цей період також показав практичні обмеження та ризики у складних комп'ютеризованих системах управління ризиками (наприклад, Value at Risk (VaR)), з крахом довгострокового управління капіталом (LTCM) після азіатської та російської фінансових криз 1997-1998 років. Поява Інтернету поклала початок для наступного рівня розвитку ФінТеху, починаючи з 1995 року, коли Веллс Фарго використав всесвітню павутину (www) для забезпечення перевірки рахунків в Інтернеті. До 2001 року вісім банків у США мали принаймні один мільйон клієнтів в Інтернеті. До 2005 року у Великобританії виникли перші прямі банки без фізичних відділень (наприклад, ING Direct, HSBC Direct). До початку XXI століття внутрішні процеси банків, взаємодія зі стейкхолдерами та постійно зростаюча активність взаємодії з клієнтами стали повністю оцифровані, що свідчить про важливість витрат на ІТ у галузі фінансових послуг й до сьогодні [4].

- ФінТех 3.0 (2008 – 2022), період, в якому відбувається поступова демократизація цифрових фінансових послуг з урахуванням глобального економічного посткризового становища, яке, у свою чергу, сприяло еволюційному розвитку галузі фінансових інноваційних технологій. Характерною особливістю періоду є поява нових суб'єктів надання фінансових послуг – небанківських установ, спричинена переглядом точки зору щодо обмеженої легітимності та ресурсів кола суб'єктів надання фінансових послуг [4].

Незважаючи на те, що важко визначити, як і де почалася ця тенденція, можна сказати, що GFC 2008 року (глобальна фінансова криза 2007-2008 років) є поворотним моментом, що каталізував зростання епохи ФінТеху 3.0. Після 2008 року відбулося певне вирівнювання ринкових умов, що підтримало процеси заснування та розвитку інноваційних ринкових гравців у галузі фінансових послуг. Серед цих факторів були: сприйняття громадськістю, відповідний регламентаційний контроль, політичний попит та економічні

умови. Кожен з цих моментів ілюструє, що 2008 рік став переломним і створив нову групу акторів, що застосовують технології до фінансових послуг.

На нашу думку вторгнення РФ до України в лютому 2022 змусило переглянути підходи до ролі ФінТеху у боротьбі демократичного світу проти тоталітарних режимів на економічному фронті, що можна вважати новим етапом - ФінТех 4.0 (з 2022) як елементу боротьби з фінансуванням тероризму.

За час свого існування, ФінТех поширився майже на всі ринки світу, але найактивніший імпульс сьогодні він отримує саме на ринках, що розвиваються [26, с. 39]. За результатами досліджень Ernst & Young у розвитку ФінТех-індустрії сьогодні провідними ринками є Китай та Індія із рівнем прийняття населенням у 87%, Росія та Південна Африка із аналогічним показником у 82%, Нідерланди, Великобританія та Ірландія є лідерами серед розвинених країн внаслідок розвинутої системи відкритого банкінгу [27; 28].

1.2. Вплив ФінТеху на фінансову систему

Еволюція фінансових технологій, що відбувається вже друге століття, відзначається значними трансформаційними процесами глобального рівня, що дає можливість виділити декілька ключових подій (рис. 1.2).

Як відзначає Т.В. Калашнікова, активний розвиток фінансових технологій протягом останнього десятиліття обумовлений цілим рядом факторів - від втрати довіри клієнтів до традиційних банків через глобальну фінансово-економічну кризу 2008-2009 рр. та поширення мобільного Інтернету й прагнення до інновацій у численного покоління міленіалів до поступової адаптації банківського законодавства [16, с. 159-162].

<i>перше комерційне використання телеграфу (1838 р.)</i>
<i>перший електронний переказ коштів (Western Union, 1860 р.)</i>
<i>прокладка першого трансатлантичного кабелю (Атлантична телеграфна компанія, 1866 р.)</i>
<i>патентування касового апарату (1875 р.)</i>
<i>перша кредитна картка, оплата можлива в 20 ресторанах (1950 р.)</i>
<i>перший банкомат (Лондон, Barclays, 1967 р.)</i>
<i>заснування SWIFT - міжнародної міжбанківської системи платежів (1973 р.)</i>
<i>запуск онлайн-банкінгу (США, 1981 р.)</i>
<i>перший виключно онлайн-банк (США, Security First Network Bank, 1995 р.)</i>
<i>перший мобільний платіж, здійснений за допомогою СМС (1997 р.)</i>
<i>створення PayPal (1998 р.)</i>
<i>створення безконтактної кредитної картки (2003 р.)</i>
<i>запуск мобільного банкінгу через мережу оператора зв'язку (Кенія, M-Pesa, 2007 р.)</i>
<i>запуск краудфандинг-платформи Kickstarter (2009 р.)</i>
<i>перша Bitcoin-транзакція (2010 р.)</i>
<i>запуск Google Wallet (2011 р.)</i>
<i>анонс проведення першого ICO - первинного розміщення монет (2013 р.)</i>
<i>запуск Apple Pay (2014 р.)</i>
<i>набуття чинності Директиви про платіжні системи PSD2 (2016 р.)</i>
<i>перша бакалаврська програма з ФінТеху (Франкфуртська школа фінансів та менеджменту, 2016 р.)</i>
<i>запуск тестування біометричних банківських карток (Mastercard, 2017 р.)</i>
<i>запуск VR-додатку для мобільного банкінгу (BNP Paribas, 2017 р.)</i>
<i>\$58 млрд. інвестиції у ФінТех-індустрію за перше півріччя 2018 р. та більше 2000 ФінТех-компаній по всьому світу (2018 р.)</i>

Рис. 1.2. Ключові події в розвитку ФінТеху

Джерело: [60; 65; 64]

На основі проведеного еволюційного аналізу Бухарін Г.Б. представив комплексну топологію галузі ФінТех, яка сьогодні включає п'ять основних напрямків [4]:

1. Фінанси та інвестиції. Значна частина громадськості, інвесторів та регуляторної уваги сьогодні приділяється альтернативним механізмам

фінансування, зокрема краудфандингу та кредитуванню P2P - моделі, завдяки якій встановлюється безпосередній зв'язок між особами, які не мають можливості отримати традиційні кредити із інвесторами та ФінТех-компаніями з метою отримання кредиту без застави. Очікується, що 2020 року лише в США обсяг P2P-кредитування становитиме понад 120 млрд.дол. США [23, с. 76]. Однак ФінТех виходить за межі цієї вузької сфери, включаючи фінансування самої технології (наприклад, за допомогою краудфандингу, венчурного капіталу, приватного капіталу, приватних розміщень, публічних пропозицій, лістингу тощо).

2. Операції та управління ризиками, які стали предметом основних витрат, яких зазнали фінансові установи в процесі розвитку ІТ-технологій, особливо з 2008 року. Цей напрям, ймовірно, набуватиме й подальшого динамічного розвитку [74].

3. Платежі та інфраструктура. Платежі через Інтернет та мобільний зв'язок є центральним напрямком ФінТеху та рушійною силою його розвитку, особливо в країнах, що розвиваються. Платежі були зоною великої регуляторної уваги з 1970-х років, в результаті чого розвивалися як внутрішні, так і транскордонні електронні платіжні системи, які сьогодні підтримують світові валютні ринки у \$ 5,4 трлн. на день. Крім того, інфраструктура для торгівлі цінними паперами та позабіржовими деривативами продовжує залишатися одним з найперспективніших напрямів ФінТеху та сферою, де ІТ та телекомунікаційні компанії набувають значних конкурентних переваг перед традиційними фінансовими установами [57, с. 41].

4. Безпека та монетизація даних. Сьогодні це основні теми ФінТеху, тим більше, що як ФінТех 2.0, так і ФінТех 3.0 починають використовувати технології монетизації даних. Після GFC 2008 стало зрозуміло, що стабільність фінансової системи є проблемою національної безпеки. Оцифрований характер фінансової індустрії означає, що вона особливо вразлива до кіберзлочинності та шпигунства, що набуває все більшого значення в геополітиці. Ця оцифровка та наслідки її вразливості є результатом

десятиліть розвитку і залишатиметься основним питанням для урядів, політиків, регуляторів та учасників галузі, а також клієнтів. З іншого боку, інновації ФінТеху із всіма можливостями технології «великих даних» створюють підґрунтя для підвищення ефективності та доступності фінансових послуг.

5. Споживчий інтерфейс, особливо щодо онлайн і мобільних фінансових послуг. Характерний напрям ФінТеху для країн, що розвиваються, зокрема - Азії та Африки (ФінТех 3.5). Цей напрямок ФінТеху й надалі буде залишатися основним напрямком поєднання традиційних фінансових послуг і нетрадиційних розробок. Це саме та сфера, в якій нові ІТ і телекомунікаційні компанії прагнуть безпосередньо конкурувати з традиційними установами, що надають фінансові послуги. Споживчий інтерфейс пропонує найбільшу можливість для конкуренції з традиційним фінансовим сектором, оскільки нові технологічні компанії можуть використовувати свої вже існуючі великі клієнтські бази для розгортання нових фінансових продуктів і послуг.

А. Ю. Семенов, Я. М. Кривич та С. В. Цирулик пропонують іншу класифікацію ФінТех-послуг та поділяють їх на такі, що прямо впливають на банківську діяльність (кредитні, депозитні та послуги зі збільшення капіталу; платіжні, клірингові та розрахункові послуги; послуги з управління активами), та послуги, що надаються лише для підтримки ринку [47, с. 103–104; 48, с. 328].

Високі показники активності сегменту ФінТеху у провідних економічно розвинутих країнах свідчать про невичерпний потенціал розвитку фінансових технологій. Так, за даними профільного видання Forbes, ФінТех-сектор Великобританії коштує приблизно 7 млрд. фунтів стерлінгів та налічує близько 60 000 зайнятих в ньому осіб [4].

Безумовною перевагою ФінТеху з-поміж іншого фінансового інструментарію є можливість проведення фінансових операцій без залучення посередників в особі банківських установ, завдяки чому в разі збільшується вірогідність вдалого інвестування капіталу як для бізнесу, так і для окремих

фізичних осіб, зменшуються вимоги до отримання кредитних коштів за вигідною ставкою, з'являється можливість переведення безготівкових платежів напряму від покупця продавцю тощо.

Полчанов А.Ю. зазначає, що в цілому вплив ФінТеху на фінансову систему можна розмежувати за кількома напрямками [28]:

По-перше, нові технології у маркетингу та управлінні фінансами, що дозволяють, наприклад, зменшити безпосередню участь людини у торговельних операціях на фінансовому ринку, оцінювати кредитні ризики, ґрунтуючись на великих даних (записи та дії у соціальних мережах, рух коштів через платіжні сервіси, зміна місцезнаходження, середній розмір замовлення в інтернет-магазинах). Використання цього напряму є надзвичайно актуальним у контексті ймовірного розширення переліку фінансових послуг, що надаються нефінансовими компаніями, зокрема Укрпоштою. З огляду на доступ до інформації про отримані грошові перекази, вартість отриманих посилок, їх регулярність, Укрпошта має можливість більш ґрунтовно оцінити кредитоспроможність позичальників, особливо в бізнесу сфері інтернет-торгівлі. Так, цікавим є досвід із емісії та обігу державних облігацій у Кенії, завдяки мобільній платформі M-Akiba, за допомогою якої уряд залучив 1.1 млн дол. США. Такий перший у світі мобільний випуск цінних паперів привернув увагу регіональних міжнародних організацій.

По-друге, трансформація старих та поява якісно нових фінансових продуктів. У цій сфері найкращі результати продемонстрували такі компанії, як PayPal та Ant Financial (грошові платежі), Funding Circle та LendingClub (пряме кредитування), Kickstarter, IndieGoGo, RocketHub (краудфандинг). Враховуючи недостатній рівень розвитку традиційної фінансової інфраструктури у країнах з низьким рівнем доходу (кількість банкоматів, терміналів, відділень тощо), високий рівень регламентації діяльності фінансових установ (через що з'являється прошарок осіб, для яких обмежений доступ до банківських кредитів та страхових послуг), застарілі підходи до оцінювання ризиків та, як наслідок, цінової політики, формується певний

надлишок попиту на фінансові послуги, задоволення якої орієнтовані ФінТех-проекти. Наприклад, з огляду на високу різницю між вартістю залучення та розміщення капіталу у банківських установах активно розвиваються послуги з прямого кредитування. Залежно від статусу кредиторів і позичальників (приватні особи, бізнес та уряд), можна розмежувати кілька їх видів, найбільш розвиненим з яких є P2P – кредитування (безпосередні позики однієї приватної особи іншій за допомогою відповідних сервісів), оскільки такі відносини мають найнижчий рівень законодавчого регулювання. Водночас починає розвиватись і сектор P2G – кредитування (кредитування уряду фізичними особами).

По-третє, зміна основ функціонування фінансової системи. Так, може йтися про використання криптовалюти як нової форми грошей та відмову від позичкового фінансування – закріпленої у сфері ісламських фінансів норми, що впроваджується у регіональних ФінТех-проектах. Саме останній напрям має найбільший вплив на фінансовий потенціал, оскільки трансформація базису фінансових відносин відбувається досить рідко та має великі наслідки. Існує думка, що нинішні зміни в цій сфері зумовлені впливом ФінТеху, подібним до того, що відбувалися з переходом від металевих до паперових грошей.

Еволюціонує й саме поняття ФінТеху від вузькогалузевого спеціального технологічного фінансового механізму до будь-яких технологічних інновацій, до яких можна віднести наступні напрямки [25]:

- технологія блокчейн (blockchain) - інструменти розподіленого реєстру, що місять інформацію, яка сформована у відповідний послідовний ланцюжок блоків даних, який побудований за певними правилами та являє собою зв'язний список; при цьому єдиного центру інформаційної бази даних не існує. Технологія виключає наявність посередників, автентичність операцій має бути засвідчена безпосередньо учасниками мережі, що виключає можливість доступу до неї третіх осіб [17; 71]. Блокчейн базується на технології розподіленого реєстру (Decentralized Ledger Technology) -

технології зберігання інформації, ключовими особливостями якої є спільне використання та синхронізація цифрових даних відповідно до алгоритму консенсусу, географічний розподіл рівнозначних копій в різних точках по всьому світу, відсутність центрального адміністратора;

- краудфандинг і краудінвестинг - створення альтернативних сервісів та майданчиків для пошуку фінансування та забезпечення інструментів для інвестиційних проєктів;

- біотехнології - застосування інструментів ФінТеху (наприклад, блокчейну) в процедурі ідентифікації особи за біометричними ознаками, в галузі біоінформатики, 3D-друку тканин та органів та ін. [6, с. 18-19];

- штучний інтелект - впровадження інструментарію штучного інтелекту в діяльність ФінТех-компаній з метою підвищення ефективності діяльності, управління ризиками онлайн та офлайн платежів та забезпечення кібербезпеки, наприклад: боротьба з Інтернет-шахрайством, визначення кредитоспроможності клієнта в режимі реального часу, оцифровка й інтерпретація друкованих документів, оцінка кредитних ризиків, автоматизація запитів на повернення коштів та ін. [4]. Також сюди можна додати технології машинного навчання - розвиток системи процесів, які наділяють комп'ютери здатністю робити припущення, засновані на відомих властивостях, що містяться в навчальних даних, з метою ефективного аналізу і зіставлення інформації, її класифікації та прийняття кращих рішень, заснованих на даних;

- технології роботи з великими даними (Big Data) - технології, що впроваджуються в роботу з великими обсягами структурованої та неструктурованої інформації, до яких не можуть бути застосовані традиційні способи та підходи з огляду на громіздкий обсяг набору інформації, що містяться в них [66];

- цифрова й біометрична ідентифікація користувачів інформаційних баз даних - аутентифікація та ідентифікація користувачів інформаційних систем з метою спрощення здійснюваних операцій та

одночасно забезпечення якісного рівня безпеки даних. Реалізовується за рахунок використання біометричних методів та відеоідентифікації (розпізнавання людини по обличчю, візерунку сітківки, голосу або відбитку пальця) [53];

- інтернет речей (internet of things - IoT) - концепція обчислювальної мережі речей із вбудованими технологіями для взаємодії один з одним або з зовнішнім середовищем без необхідності участі людини в частині дій чи операцій. Створена та розвивається з метою якісної перебудови економічних і суспільних процесів [69];

- обслуговування карткових і банківських транзакцій - впровадження альтернативних безконтактних платежів із використанням поведінкової аналітики, моніторингу транзакцій та технологій управління даними з метою забезпечення безпеки допуску до рахунків клієнтів та користувачів фінансових установ [53];

- кредитування та страхування - впровадження стартапів у сфері кредитування та страхування (сервіс Wonga - надає онлайн-кредити до зарплати; P2P-платформи кредитування Lending Club та Funding Circle; Oscar - дозволяє створювати довгострокові медичні плани; онлайн-страхування для e-commerce Zhong An), впровадження моделі кредитного скорингу [1, с. 24–25; 9; 26];

- онлайн-бухгалтерія - забезпечення ведення бухгалтерської звітності через створення сервісів з автоматизації процесів;

- технології відкритих прикладних програмних інтерфейсів (application programming interface, API) та мобільного OpenBanking - створення власної екосистеми банками із впровадженням відкритого доступу до даних та власних сервісів третім компаніям (third party providers) з метою використання ними даних та ефективної дистрибуції продукції засобами впровадження інтерфейсу, який дозволяє одній комп'ютерним програмам взаємодіяти одна з іншою [2, с. 49-50; 19; 49, с. 53-55; 10; 14; 15; 52];

- криптовалюти - технології блокчейну та розподіленого реєстру активно застосовуються при здійсненні операцій обміну валютами та криптовалютами, проведенню транскордонних платежів тощо [62; 5];
- E-commerce - впровадження та розвиток платіжних систем (Dwolla, Stripe, WePay, BlueSnap, спеціалізовані системи Samsung, Apple, Google) з метою проведення платежів, переказу платежів з однієї валюти в іншу, продажу або купівлю товарів або послуги за крипто валюту [53];
- необанки - створення то розвиток системи банків, які працюють в онлайн-режимі і функціонують на технологічних платформах та не мають фізичних відділень [8, с. 71-73; 3, с. 57-59; 12];
- технології кібербезпеки - забезпечення інформаційної безпеки засобами ФінТеху - облік можливих уразливостей на перших етапах проєктування цифрових продуктів на предмет стійкості до зовнішніх кібератак та несанкціонованих доступів та впровадження відповідних інструментів забезпечення інформаційної безпеки на етапі реалізації;
- торгівля акціями - здійснення торгівлі акціями через мобільні пристрої без будь-яких додаткових зборів та витрат, впровадження та здійснення біржових брокерських послуг для інвестицій в публічні компанії і біржові фонди (мобільний додаток Robinhood) [24];
- фінансові операції через мобільні пристрої та соціальні мережі - надання персоналізованих фінансових послуг на основі розміщеної користувачами соціальних мереж інформації про себе як результат автоматичного аналізу публічно-доступної інформації про особу. Використання чат-ботів для здійснення платежів в рамках соціальних мереж [24; 51];
- кредитні маркетплейси та позики «користувач-користувачеві» (P2P-кредитування) - діяльність цифрових платформ, які з'єднують позичальників, небанківські кредитні організації та приватних інвесторів. Система дозволяє отримати кредитні кошти особам, які не можуть оформити позику в банку [75];

1.3. Нормативно-правове регулювання ФінТех

Інновації, що базуються на цифрових технологіях у фінансових послугах – ФінТех – сьогодні динамічно розвиваються й в Україні, надаючи клієнтам широкий спектр інноваційних рішень та традиційних фінансових послуг із підвищеною зручністю використання [58; 59]. У той же час ФінТех містить численні ризики та виклики фінансової стабільності. Тому, розробникам політики регулювання галузі ФінТех та контролюючим органам слід розглянути адекватне регуляторне реагування на можливі руйнівні технології [18].

Відповідно до досліджень НБУ в Україні ФінТех-ринок розвивається повільніше, ніж в інших державах, має певні законодавчі обмеження, слабо капіталізований та сконцентрований на вузьких нішах – переважно платіжні сервіси та онлайн-кредитування [50]. До сильних сторіг українського ФінТеху на думку регулятора є:

1. Попит, що постійно зростає, на конкурентні ФінТех-сервіси та продукти в умовах пандемії
2. Значний відсоток підприємців – МСП у країні
3. Вдале географічне розташування України
4. Проактивна роль центробанку в розвитку інновацій
5. Розвинений ІТ-сектор
6. Адаптація національного законодавства до стандартів ЄС (зокрема PSD2, GDPR)
7. Намір уряду за 2 роки забезпечити Україну високошвидкісним мобільним покриттям
8. Україна входить до переліку країн-лідерів за розвитком певних ніш ФінТеху (платіжні сервіси, онлайн-кредитування, віртуальні активи)
9. Запровадження методів віддаленої ідентифікації та аутентифікації

В той же час НБУ виділяє такі слабкі сторони українського ринку ФінТеху:

1. Немає сталої ФінТех-екосистеми
2. Обмежена кількість діджитал-спеціалістів фінринку
3. Низький відсоток фінансово-обізнаного населення
4. Низька представленість глобальних ФінТех-брендів на українському ринку
5. Експортоорієнтований інноваційний сектор
6. Недостатнє покриття країни широкосмуговим доступом до Інтернету заважає фінінклюзії, особливо в регіонах
7. Великий відсоток “сірої” економіки в секторі малого та середнього бізнесу
8. Негнучке регулювання у певних сферах
9. У Національного банку немає мандата щодо підтримання розвитку інноваційних проєктів
10. Низька інвестиційна привабливість для зовнішніх інвесторів та вплив капіталу в умовах пандемії через рецесію

Обов’язковою передумовою розвитку ФінТеху та невід’ємною компонентою екосистеми галузі є сприятливе правове та регуляторне середовище.

У зв’язку із поступовим впровадженням ФінТеху до економічних систем розвинутих країн світу та створенням відповідної нормативно- правової бази, у категоріальному апараті ФінТеху з’явився термін «регуляторна пісочниця», який сьогодні має широке застосування як дефініція регуляторного тестового середовища та правового простору для стимулювання розвитку ФінТеху в окремій країні. Першими такого досвіду набули такі країни, як: Великобританія, Сінгапур та Гонконг.

Сьогодні статусу «регуляторної пісочниці» набули країни з різних регіонів світу (табл.1.1):

Дослідження практики створення тестового середовища для розвитку ФінТеху у вказаних країнах дозволяє підкреслити обов’язкові вимоги для успішної реалізації програми розвитку інноваційної індустрії - відповідне

правове поле, яке стимулює впровадження зрозумілих правил для ведення інноваційного бізнесу, сприятливі умови оподаткування, інвестування та ліцензування, забезпечення захисту прав суб'єктів правовідносин ФінТех-галузі.

Таблиця 1.1

Географія регуляторного тестового правового простору для розвитку
ФінТеху

Країна	Статус тестового правового простору		
	Діє ФінТех-хаб - платформа для реалізації та просування перспективних	Створена та діє «регуляторна пісочниця»	Заявлені офіційні наміри щодо створення тестового середовища
Великобританія	+	+	+
Сінгапур	+	+	+
Австралія	+	+	+
Канада	-	+	+
Нідерланди	-	+	+
Данія	-	+	+
Індія	-	+	+
Бахрейн	-	+	+
ОАЕ (Абу-Дабі)	-	+	+
Гонконг	-	+	+
Малайзія	-	+	+
Бруней	-	+	+
США	-	-	+
Росія	-	-	+
Швейцарія	-	-	+
Норвегія	-	-	+
Японія	-	-	+
Тайвань	-	-	+
Індонезія	-	-	+
ОАЕ (Дубай)	-	-	+

Джерело: складено за [65; 61]

Питання інвестування є одним з найактуальніших в процесі комерціалізації перспективного стартапу. Відповідно, необхідним чинником розвитку галузі ФінТеху є створення вільного доступу до капіталу та

забезпечення інвестицій. Нажаль, в Україні ця ланка є недостатньо розвинутою, не зважаючи на наявний запит та значний інтелектуальний потенціал, що зарекомендував себе на міжнародних інноваційних майданчиках з реалізації низки проєктів. Натомість, такі країни, як: Великобританія (а саме її столиця - Лондон), Китай, Сінгапур та Індія сьогодні є визнаними лідерами з підтримки інвестування інноваційних галузей, зокрема й ФІНТЕХУ. В цих країнах зосереджений значний відсоток світового капіталу та сконцентрована велика кількість глобальних фінансових корпорацій. Крім того, в країнах діє якісна судова система та наявні відповідна розвинута судова практика з захисту прав інвесторів та акціонерів.

Станом на сьогодні, українське регулювання галузі ФінТеху вимагає більш ліберального та спритного підходу, тому важливими заходами по відношенню до створення сприятливої відповідної екосистеми розвитку є дерегуляція та впровадження нових концепцій. Передбачувана трансформація викликає проблему правильної реалізації таких нових концепцій.

Таким чином, вкрай важливим видається необхідність створення балансу між впровадженням дієвої системи правового регулювання та наданням можливостей перспективного розвитку завдяки державному дерегулюванню галузі ФінТеху.

З одного боку, найефективнішим підходом є імплементація законодавства ЄС, з іншого боку - регулятори повинні врахувати особливості існуючої правової системи в Україні, визначити та реалізувати специфічні напрями гармонізації законодавства України до низки правових актів ЄС.

Як зазначає Г.О. Бухарін [4] сьогодні можна констатувати відсутність спрямованого законодавчого регулювання сфери ФінТеху в країні. Звісно, існують окремі правові акти, що регулюють спеціальні питання галузі та певні правовідносини, що виникають в аналізованій сфері діяльності. Тому, доцільно навести результати проведеного відповідного аналізу законодавства України у галузі ФінТеху щодо наявності національних нормативно-правових актів та предмету їх регулювання (з урахуванням специфіки ФінТеху):

- Конституція України [20] - загальна регламентація прав та обов'язків людини і громадянина, зокрема соціальні й економічні права та обов'язки;
- Цивільний кодекс України [56] - особисті немайнові та майнові відносини, що виникають внаслідок надання та реалізації традиційних фінансових послуг та ФінТех-послуг (або традиційних фінансових послуг за допомогою інструментарію ФінТеху);
- Закон України «Про Національний банк України» [42] - забезпечення фінансової стабільності, в тому числі стабільності банківської системи, зокрема з урахуванням ринку ФінТеху Національним банком України, а також порядок здійснення в Україні маршрутизації, клірингу та взаєморозрахунків між учасниками платіжної системи за операціями, які здійснені в межах України із застосуванням платіжних карток, емітованих банками-резидентами та інші функції у фінансово-кредитній сфері в межах компетенції НБУ;
- Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [44] - загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні, порядок проведення переказу коштів у межах України, відповідальність суб'єктів переказу, порядок здійснення нагляду (оверсайта) за платіжними системами;
- Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [45] - загальні правові засади у сфері надання фінансових послуг, здійснення регулятивних та наглядових функцій за діяльністю з надання фінансових послуг, створення правових основ для захисту прав та інтересів клієнтів фінансових установ, фізичних осіб - підприємців, які надають фінансові послуги, правове забезпечення діяльності і розвитку конкурентоспроможного ринку фінансових послуг в Україні, правове забезпечення єдиної державної політики у фінансовому секторі України;

- Закон України «Про валюту і валютні операції» [31] здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ, відповідальність за порушення валютного законодавства, забезпечення єдиної державної політики у сфері валютних операцій та вільного здійснення валютних операцій на території України;

- Закон України «Про електронні довірчі послуги» [34] - відносини у сферах надання електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації, правові та організаційні засади надання електронних довірчих послуг, у тому числі транскордонних, права та обов'язки суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг, порядок здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у сфері електронних довірчих послуг, правові та організаційні засади здійснення електронної ідентифікації;

- Закон України «Про державну таємницю» [33] - суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України;

- Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [43] - правові та організаційні основи забезпечення захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі, основні цілі, напрями та принципи державної політики у сфері кібербезпеки, повноваження державних органів, підприємств, установ, організацій, осіб та громадян у цій сфері, основні засади координації їхньої діяльності із забезпечення кібербезпеки;

- Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [36] - захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму

протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також формування загальнодержавної багатоджерельної аналітичної бази даних для надання правоохоронним органам України та іноземних держав можливості виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями;

- Закон України «Про інформацію» [41] відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;

- Закон України «Про захист персональних даних» [40] - правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, основоположні права і свободи людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів;

- Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [39] - відносини у сфері захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, несанкціоновані дії щодо інформації в інформаційній системі;

- Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [35] - організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів: відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів;

- «Положення про електронні гроші в Україні», затверджене Національним банком України (НБУ) (Постанова НБУ № 481 від 4.11.2010 р.) [32] - регулювання діяльності, пов'язаної з випуском електронних грошей в Україні, запровадження моніторингу за такою діяльністю;

- «Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури» (Постанова НБУ № 43 від 4.02.2014 р.) [38] - визначення порядку реєстрації Національним банком внутрішньодержавних і міжнародних платіжних систем та систем розрахунків (платіжних систем), учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури;

- Постанова НБУ «Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року» [37] - створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці на основі розбудови повноцінного ринкового конкурентного середовища згідно із стандартами Європейського Союзу.

Не зважаючи на відсутність концептуального спрямованого регулювання галузі ФінТех, все ж необхідно зазначити, що в цілому в Україні спостерігається позитивна динаміка формування галузі та її правового регулювання, уряд бере активну участь у формуванні відповідної екосистеми в Україні, поступово вносячи поправки в національне законодавство на основі досвіду ЄС.

Висновки розділу 1

Революційні зміни у функціонуванні фінансового сектора обумовили важливість вивчення питання впливу інформаційних технологій на фінансовий потенціал держави. За результатами аналізу останніх публікацій у цій сфері розглянуто сутність поняття "ФінТеху", що відображає взаємопроникнення сфери інформаційних технологій та фінансів.

Поняття «ФінТех» охоплює інноваційні форми надання фінансових послуг з використанням нової технологічної платформи, а також будь-яке інше програмне та технологічне нововведення, спрямоване на забезпечення якісної

перебудови економічних та суспільних процесів та ефективної реалізації соціальних та економічних прав людини.

Розмежовано етапи розвитку ФінТеху: ФінТех 1.0 (1866-1967), ФінТех 2.0 (1967-2008), ФінТех 3.0 (2008 – 2022) та ФінТех 4.0 (з 2022).

Для розвитку фінансової системи держави особливо важливими є можливості у сфері маркетингу та управління фінансовими ресурсами, поява нових фінансових послуг та трансформація базису функціонування самої фінансової системи.

Основними напрямками ФінТеху є технологія блокчейн, краудфандинг і краудінвестинг, біотехнології, штучний інтелект, технології роботи з великими даними, цифрова й біометрична ідентифікація користувачів інформаційних баз даних, інтернет речей, обслуговування карткових і банківських транзакцій, кредитування та страхування, онлайн-бухгалтерія, технології відкритих прикладних програмних інтерфейсів, криптовалюти, E-commerce, необанки, технології кібербезпеки тощо.

Сьогодні в українському правовому полі відсутнє комплексне поняття ФінТеху, натомість вітчизняні та зарубіжні дослідники інших галузей наук активно розвивають тему фінансових технологій та пропонують його визначення. З цією метою важливо розкрити зміст ФінТеху як технологічних фінансових інновацій, що породжують нові бізнес-моделі, програми, процеси та продукти, які, у свою чергу, мають істотний вплив на фінансові ринки та установи з надання фінансових послуг.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНТЕХ-КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка сучасного стану розвитку ФінТеху в Україні

Розвиток інформаційних технологій став імпульсом до значних трансформацій фінансової галузі та економіки в цілому. Особливо помітним є цей вплив в Україні, де фінансові установи активно впроваджують інноваційні продукти та послуги для посилення своїх конкурентних позицій у різних сегментах, починаючи від платежів і до заявок на отримання позик. І як наслідок за останнє десятиліття частка дорослого населення, що мають банківські рахунки, зросла з 41% до 84% [54].

В умовах повномасштабного вторгнення в Україну фінансовий сектор продемонстрував надзвичайну стійкість, коли сектор швидко пристосувався та забезпечив те, щоб внутрішньо переміщені особи могли мати доступ до своїх рахунків для здійснення повсякденних операцій, як то покупка товарів і послуг або надсилання й отримання грошових переказів. Крім того було успішно запущено найбільший у світі збір коштів з використанням криптовалют. За даними аналітичної компанії Crystal Blockchain, яка востаннє оновлювала дані 30 вересня 2022 року, різні українські фонди зібрали понад \$178 млн США у вигляді криптовалютних пожертвувань з початку вторгнення Росії в Україну [77].

Державні регулятори та фінансові установи міцно тримають економічний фронт у цей період конфлікту через забезпечення безперервності доступу до фінансових послуг. Зокрема слід згадати про онлайн-онбординг, регулювання цифрових платежів і Power Banking. Крім того очікується, що такі ініціативи, як запровадження відкритого банкінгу, регуляторної пісочниці, розробка електронних підписів, хмарних сервісів і спрощених кібераудитів для страховиків, кредитних спілок та інших небанківських установ, відкриють нові можливості для бізнесу та сприятимуть інвестиціям у,

сприяючи подальшому відновленню та відбудові країни в повоєнний час. Саме вітчизняні ФінТех-компанії, безсумнівно, відіграють значущу роль у цьому процесі.

Відповідно до чинного законодавства ФінТех не виділено як окремий вид діяльності тому для оцінка сучасного стану розвитку ФінТех-компаній базувалась на даних Української асоціації ФінТех та інноваційних компаній [54].

Зокрема у 2023 році ФінТех-ринок України нараховує 246 компаній, 7 з яких засновано у 2022 році (рис. 2.1.).

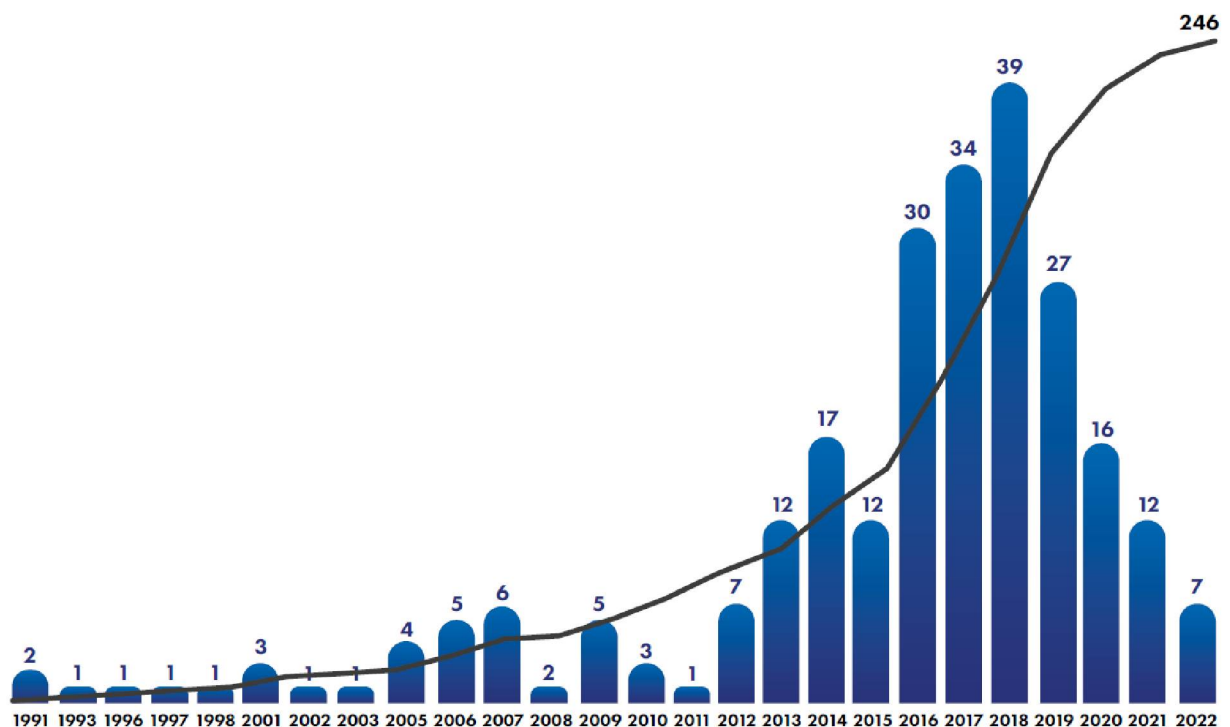

Рис. 2.1. Розподіл ФінТех-компаній України за роками створення
Джерело: [54]

Відповідно до опитування 125 респондентів встановлено, що (рис. 2.2):

1) 24 % опитаних представляють технологічну інфраструктуру. При цьому порівняно з 2020 роком їх частка зросла на 2 в.п., що пояснюється продовженням тенденції створення бізнесу в онлайні, що створює попит на компанії, які пропонують IT-рішення для фінансових компаній та банків, тим самим допомагаючи їм розпочати роботу або перейти у цифровий простір.

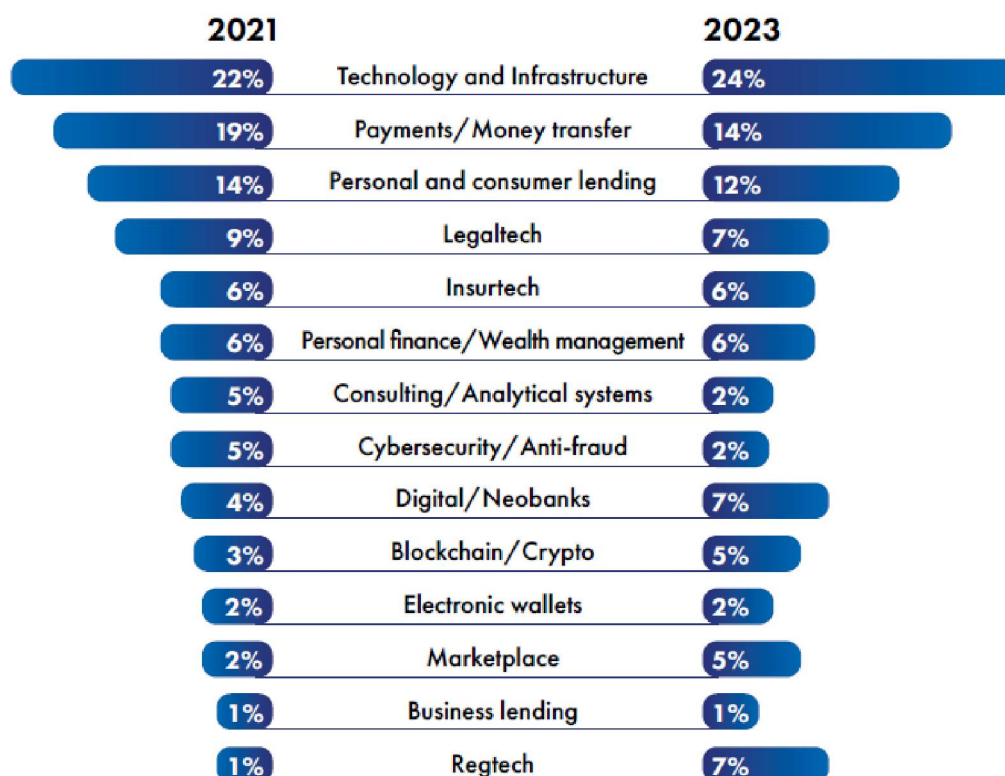

Рис. 2.2. Розподіл ФінТех-компаній України за сферами діяльності
Джерело: [54]

2) 14 % опитаних представляють платіжні сервіси та перекази. Різке падіння економічної активності в перші місяці 2022 року, численні обмеження та ліміти практично на всі грошові операції мали вагомий вплив на платіжний ринок. Проте, згідно з даними НБУ за підсумками вересня 2022 року, загальна кількість емітованих платіжних карток в Україні досягла 108,8 млн шт., що на 19% більше порівняно з довоєнним січнем 2022 року.

3) 12 % опитаних представляють споживче кредитування. Через воєнний стан та реформу фінансового ринку стандарти кредитування надалі посилюються, в той час як попит на кредити залишається стриманим.

4) 12 % опитаних представляють регуляторну сферу (Regtech). Кількість компаній-розробників інноваційних наглядових та регуляторних інформаційних технологій збільшилася.

Згідно зі звітом KPMG «Pulse of Fintech H2'22» [73], світовий ринок фінансових технологій спостерігав тенденцію збільшення інвестицій у regtech,

оскільки компанії шукають технології, які допоможуть їм керувати своїми дедалі складнішими нормативними зобов'язаннями.

При цьому 49% опитаних компаній не потребує ліцензії на здійснення своєї діяльності. Решта розподілилися таким чином [54]

- 18% компаній мають ліцензію на провадження діяльності з надання фінансових послуг; 13% компаній здійснюють діяльність, яка потребує ліцензії на надання платіжних послуг;

- 3% вказали на наявність ліцензії на здійснення валютних операцій;

- 1% мають ліцензію на надання банкам послуг з інкасації;

- 17% опитаних компаній вказали на інші різновиди ліцензій.

Переважну більшість засновників компаній складати IT-спеціалісти (32 %) та колишні працівники банків та інших фінансових установ (30 %), а також вихідці юридичної сфери. Головним чином є чоловіки (83 % опитаних).

Більше половини компаній (55 %) перебуває на стадії масштабування, 15 % знаходяться на стадії початку продажів (рис. 2.3). Компанії проходять через усі стадії та досягають прибутковості й розширення своєї діяльності. Це свідчить про те, що вони мають правильно вибудовану бізнес-модель та ефективну стратегію, які адаптовані до змін у ринкових умовах, вимогах клієнтів та непередбачуваних ризиків. В цілому 68% компаній пройшли точку беззбитковості, з них 23% зробили це в перший рік з моменту запуску.

Виходячи з стадії можна сказати і розмір команд (всього в сфері працює 14,4 тис. осіб). З огляду на це, що кількість ФінТех-компаній, які масштабуються та розвивають нові продукти тільки збільшується, і як наслідок зростання частини компаній зі штатом більше 75 спеціалістів з 15% у 2020 до 28% у 2023 році. Окрім цього, збільшилася частка компаній із кількістю працівників до 25 осіб. В той же час кількість компаній, де працюють до 50 та 75 осіб, зменшилася (рис. 2.4).

Рис. 2.3. Стадії розвитку ФінТех-компаній України

Джерело: [54]

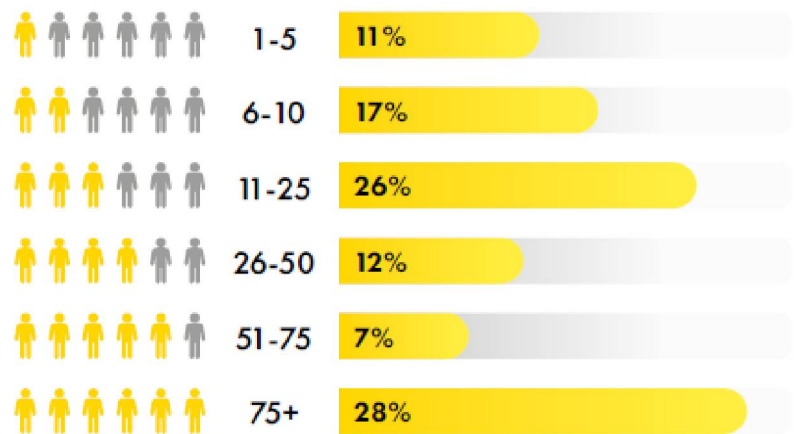

Рис. 2.4. Розмір команди ФінТех-компаній України

Джерело: [54]

Основним джерелом фінансових ресурсів є власний капітал (66% опитаних) та кошти приватних інвесторів (15% опитаних). Частка компаній, які здійснюють фінансування коштом ангельських інвестицій, залишається незмінною на рівні 2%. Венчурні фонди повернули свою вагу до рівня 2020 року. Вкладення, залучені від Friends&Family, збільшилися: з 1% у 2021 році до 2% у 2023 році.

Значно зменшилася кількість ФінТех-компаній, які створені завдяки фінансуванню донорських програм та акселераторів/інкубаторів. У 2023 році на них припадає 2% на противагу 8% у 2021 році.

Значно зменшилася кількість ФінТех-компаній, які не планують залучати додаткове фінансування: з 35% компаній у 2020 році до 6% у 2023 році. Крім того, 20% опитаних респондентів вказали, що будуть вкладати власні кошти у розвиток компанії.

У порівнянні з минулими роками зменшилася частка залучення приватних інвесторів – на 12% та венчурних фондів – на 11%.

Натомість респонденти зацікавлені у залученні коштів від донорських програм – 9% на противагу 3% у 2021 році, та акселераторів – 6% опитаних респондентів. 8% – планують залучити ангельські інвестиції.

Збільшилася варіативність додаткових джерел фінансування

– 2% опитаних респондентів зацікавилися конвертованими облігаціями. Їх основною перевагою є відсутність потреби в обов'язковому визначенні вартості компанії.

– 2% респондентів планують залучати інвестиції через первинне розміщення монет. Зазвичай таке джерело фінансування обирають компанії, пов'язані з криптовалютою.

– 10% опитаних респондентів планують залучити \$1 млн США наступного року.

– 33% опитаних респондентів вже залучали інвестиції раніше, з них половина спрямовувала кошти на операційні витрати.

У 2023 році варіативність та пропорційність бізнес-моделей, які використовують компанії, змінилася порівняно з попередніми роками (рис. 2.5):

– 24% ФінТех-компаній приймають платежі за підпискою, шляхом запланованих списань;

– 21% опитаних компаній отримують прибуток за рахунок транзакційних комісій (у 2021 році ця частка становила 32 %);

– 20% компаній є продуктовими та отримують кошти з реалізації власних товарів та послуг.

– 17% компаній у сфері ФінТех розробляють власне програмне забезпечення та заробляють гроші на продажі ліцензій та наданні послуг з підтримки цієї системи;

– 7% опитаних респондентів вказали, що використовують такі бізнес-моделі як Pay for Success, White Label service, Outsource of a project та інші [54].

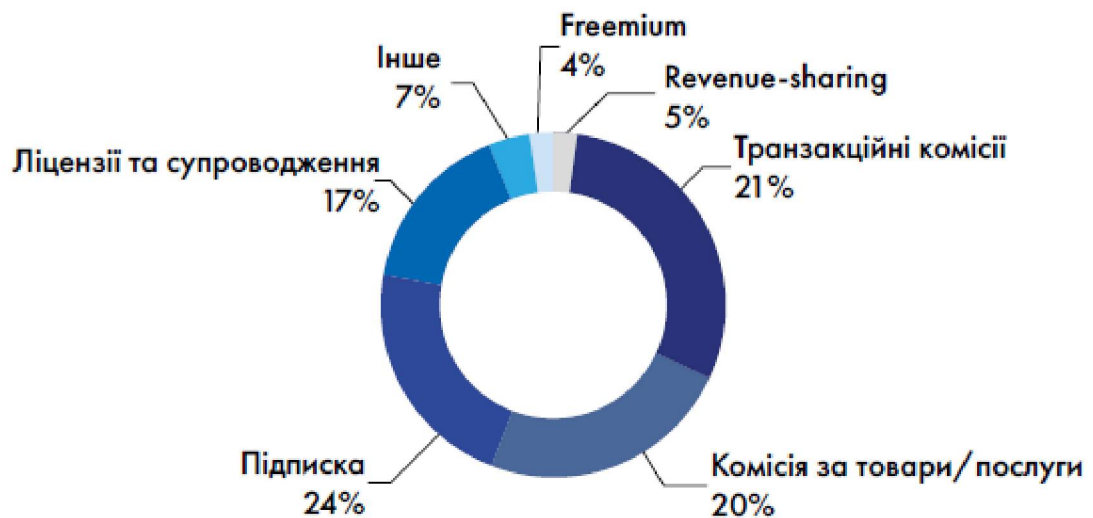

Рис. 2.5. Модель доходів ФінТех-компаній

Джерело: [54]

Щодо цільової аудиторії (рис. 2.6):

1) 25% ФінТех-компаній націлені на роботу з великим бізнесом, що менше, ніж у попередні роки, але ця категорія все ще залишається передовою;

2) 22% компаній цільовою аудиторією є бізнес – фізичні особи-підприємці (ФОП), а також малий та середній бізнес (МСБ). Такі компанії надають послуги, які можуть допомогти бізнесу управляти фінансами та ресурсами більш ефективно;

3) 20% опитаних ФінТех-компаній відповіли, що їхньою цільовою аудиторією є фінансові установи.

4) решта опитаних була орієнтована на фізичних осіб, в т.ч. 18 % масовий сегмент, 9 % міidl сегмент та 7 % - преміум сегмент.

Рис. 2.6. Цільова аудиторія ФінТех-компаній

Джерело: [54]

Серед закордонних ринків найбільшу кількість українських ФінТех-компаній можна знайти в Європі – 12% і США – 9%. 49% компаній назвали своїм ключовим ринком Україну. З них 24% компаній стикаються з проблемою законодавчого/регулятивного обмеження під час ведення бізнесу в Україні. 18% опитаних відзначили малий сегмент ринку для масштабування. Також у 2022-2023 роках загострилося питання пошуку фінансування. На наявність даної проблеми вказали 16% опитаних респондентів 52% опитаних ФінТех-компаній наразі орієнтуються виключно на український ринок, але планують виходити на міжнародний рівень. США, Європа, країни Європейського Союзу виявилися найпопулярнішими – на них припадає 11%, 11% та 8% відповідно. Також інтерес у ФінТех-компаній викликають Канада та Велика Британія (4% та 6% відповідно).

Окрім цього спостерігається зменшення зацікавленості щодо країн СНД.

Більша частина компаній, які орієнтуються виключно на вітчизняний ринок планують вихід на міжнародний рівень вже у 2023 році. Вихід на іноземні ринки дає можливість компанії отримати конкурентну перевагу, збільшити потенційну аудиторію, прибуток, розвивати міжнародний досвід та

залучати іноземні інвестиції. Але для цього потрібно мати ресурс та можливості, 15% опитаних компаній його поки що не мають і не планують вихід на закордонні ринки найближчим часом.

Потребою, яка має найбільший попит для виходу на зовнішні ринки, виявилася пошук партнерів, про це зазначили 36% компаній. На другому місці потреба у грошах на маркетинг та піар – 23%. 33% опитаних ФінТех-компаній вже вийшли на міжнародний ринок, а 52% – планують. Основні складнощі в розвитку на іноземних ринках, на думку опитаних респондентів, виникають через високу вартість виходу на ринки, про це зазначили 24% компаній. 17% опитаних ФінТех-компаній вказали, що перепону їм становить регуляторна складова, а 12% повідомили про наявність великої конкуренції. Також вагому роль відіграють розуміння менталітету, складнощі з пошуком партнерів, юридичне оформлення бізнесу та недостатність досвіду у веденні закордонних проєктів [54].

Найбільш поширеною у використанні ФінТех-компаніями залишається технологія API. На 5% зріс відсоток використання хмарних сервісів, що свідчить про те, що все більше ФінТех-компаній переміщують свої рішення в хмару. Це й не дивно, адже хмарні сервіси мають низку значних переваг, серед яких висока доступність, гнучкість, мобільність, технологічність. Зростання підтверджують і дані звіту «GigaCloud»: за підсумками 2022 року хмарний ринок України зріс на 22,8% і тепер становить \$46,2 млн [67].

Прискорений темп цифрової трансформації створює попит на таку технологію як чатбот. Згідно з прогнозами Gartner до кінця 2023 року 70% офісних співробітників взаємодіятимуть із чат-ботами та платформами спілкування щодня. Чат-боти підвищують продуктивність та заощаджують витрати, як наслідок – приносять значну вигоду для бізнесу. 12% опитаних ФінТех-компаній пропонують технологію чат-бот.

Найменш популярними технологіями серед компаній залишаються DeFi, NFT та Інтернет речей. Їх використовують 5% компаній. Серед перспективних ці технології ФінТех-компанії також не вбачають.

Натомість 79% опитаних респондентів вказали штучний інтелект як одну з перспективних технологій для українського ринку. Згідно з вибіркоvim опитуванням, проведеним у всьому світі компанією Morning Consult на замовлення IBM, світова частка підприємств, які впровадили штучний інтелект станом на березень-квітень 2022 року становила 35%. А враховуючи стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту у перші місяці 2023 року, можна передбачити, що даний відсоток у 2023 значно зросте, у тому числі й в Україні. Проте поки що можна очікувати незначне зростання, оскільки технологія дорога і наразі її використовують лише 9% опитаних ФінТех-компаній.

API (інтерфейси прикладного програмування) – це технологія, яка не втрачає своєї популярності. Відповідно до закону в серпні 2025 року в Україні буде впроваджено відкритий банкінг. Йдеться про надання доступу до рахунків користувачів саме через (API), які забезпечуватимуть обмін даними між установами, що обслуговують рахунки, та надавачами нефінансових платіжних послуг.

Ключова перевага відкритого банкінгу полягає в тому, що ФінТех-компанії та банки зможуть налагодити взаємовигідну співпрацю та отримати більше можливостей для розвитку бізнесу. Це сприятиме появі нових платіжних стартапів та забезпечить здорову конкуренцію на платіжному ринку.

На нашу думку найбільш перспективним напрямом розвитку ФінТеху в Україні є необанки (це тип банку, який працює виключно в Інтернеті без традиційних фізичних мереж філій), що пов'язано з роллю банків в українській економіці. Саме з цією метою ми приділили більшу увагу банківським мобільним додаткам.

2.2. Удосконалення методики рейтингової оцінки банківських мобільних додатків

Вимушений виїзд українців на початку 2022 року дав можливість їм порівняти рівень цифровізації банківських послуг в Україні та за кордоном. За даними опитування компанії Gradus Research [27] 32 % опитаних вважають, що діджиталізація комерційних процесів, в т.ч. банківських є кращою саме в Україні (проти 10 %, що вважають кращим сервіс за кордоном).

Схожою є думка директора Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем О. Карпова, який вважає, що українські банки далеко попереду європейських за комплексом послуг і рівнем клієнтського комфорту [6].

Ми модифікували представлену асоціацію методику [46]. Оцінка передбачає виділення 3 напрямів:

1) зручність для клієнта (UX/UI), параметри якої представлено в таблиці 2.1;

Таблиця 2.1

Параметри оцінки за напрямом UX/UI

№ з/п	Параметр	Характеристика
1	Відкриття кредитної лінії у додатку	клієнт може відкрити кредитну картку та підвищити кредитну лінію без візиту в банк.
2	Підв'язування кількох карток (Cash'in)	клієнт може підв'язати картки інших банків у додаток і поповнювати їх
3	Оплата рахунків з прив'язаних у додатку карток інших банків (Pay'out)	Іноді клієнт не хоче тримати багато грошей у банку, але користується іншими його послугами, підтягнувши інші картки у додаток. Незважаючи на те, що він не буде поповнювати «рідну» картку, банк матиме прибуток, стягуючи комісію за платежі інших банків.
4	Відображення різних рахунків	можливість бачити у додатку свої рахунки ФОПа і юридичної особи.
5	Подвійна конвертація	можливість вимкнення подвійної конвертації, що, наприклад, виникає під час платежів гривневою карткою у Польщі за товари з цінами у злотах.
6	Відкриття валютного депозиту в додатку	послуга стала популярною восени 2022 року через високий попит на іноземну валюту

Джерело: побудовано на основі [46]

2) безпека (Security), параметри якої представлено в таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Параметри оцінки за напрямом Security

№ з/п	Параметр	Характеристика
1	Можливість змінити PIN у додатку	операція, для якої раніше потрібен був банкомат.
2	Можливість вмикати/вимикати посилену аутентифікацію (3D-secure)	відповідно до ЗУ «Про платіжні послуги» банки мають забезпечити для віддалених операцій посилену аутентифікацію – смс-повідомлення чи push у додатку. Клієнт же повинен мати право обирати – дозволяти операції без посиленої аутентифікації, ризикуючи невеликою сумою, чи ні
3	Можливість вмикати/вимикати перевірку відповідності геолокації клієнта й отримувача платежу	на підставі даних про геолокацію клієнта у момент офлайн-операції банк може перевірити місце його перебування і місце проведення операції – чи не відрізняються вони
4	Вибір CVV у додатку (Card Verification Value – тризначний код на звороті картки)	це допоможе зберегти кошти, якщо картка опинилася у шахрая.
5	Управління токенованими картками (перетворення їх на цифрові)	Токен може зберігатися у переносному пристрої: смартфоні, годиннику, перстні. Щоб шахрай не зміг скористатися пристроєм у випадку його втрати, додаток дає клієнту змогу налаштувати дозвіл і заборону зберігання токенів у тих чи інших гаджетах.
6	Керування підписками на ресурси і сервіси у додатку	скасування непотрібної підписки у банківському додатку економить кошти і час.

Джерело: побудовано на основі [46]

3) цифрова взаємодія (Digitalization), параметри якої представлено в таблиці 2.3.

За кожним напрямом по кожному із параметрів мобільним додаткам буде присвоєно значення 1 або 0. Підсумковий результат за напрямом визначається як середнє арифметичне значень за кожним із параметрів, а

фінальна оцінка визначатиметься як середнє арифметичне значень за кожним із напрямів.

Таблиця 2.3

Параметри оцінки за напрямом Digitalization

№ з/п	Параметр	Характеристика
1	Можливість оскарження операції клієнтом	це відповідність Закону «Про платіжні послуги», який вказує, що банк повинен дати клієнту змогу оскаржити операцію і посприяти якнайшвидшому поверненню клієнтських грошей.
2	Змога направити заяву про шахрайство у кіберполіцію у випадку оскарження операції	цієї можливості поки немає у жодному з проаналізованих застосунків. У разі цифрового оскарження операції для спрощення взаємодії з правоохоронцями клієнту корисно було б заповнити заяву про шахрайство прямо на сайті кіберполіції.
3	Відновлення доступу до додатку через «Дію»	це звільняє клієнта від необхідності шукати фізичну картку, щоб поновити доступ.
4	Можливість підтвердити/оновити документи без візиту в банк	щорічна перевірка документів клієнта має бути організована зручним для нього способом.
5	Підтягування у додаток Google Pay і Apple Pay	дозволяє поповнювати власний рахунок з усіх підтягнутих у гаманець рахунків клієнта, і в перспективі (поки цього немає у жодному додатку) оплачувати будь-які рахунки з усіх підтягнутих у гаманець рахунків клієнта.

Джерело: побудовано на основі [46]

Додатково буде оцінено рівень розвитку інфраструктури. Оскільки банківський ринок є дуже концентрованим (незначна кількість банків обслуговують переважну частину клієнтів на ринку), можна припустити, що додатки 10 найбільших банків відобразять розвиток інфраструктури в цілому. Оцінка інфраструктури визначатиметься у % як кількість банків, що пропонують відповідний функціонал.

За напрямом UX/UI найбільшу оцінку набрали Приват24 (100%), Monobank (83%), Sense SuperApp (83%) та АБанк24 (83%). При цьому найбільш поширеним функціоналом на ринку є (табл. 2.4):

Таблиця 2.4

Оцінка мобільних додатків за напрямом UX/UI

Мобільний додаток	Відкриття кредитної лінії у додатку	Підв'язування кількох карток (Cash' in)	Оплата рахунків з прив'язаних у додатку карток інших банків (Pay' out)	Відображення різних рахунків	Подвійна конвертація	Відкриття валютного депозиту в додатку	Оцінка
Monobank	1	1	0	1	1	1	83%
Sense SuperApp	1	1	0	1	1	1	83%
АБанк24	1	1	0	1	1	1	83%
Приват24	1	1	1	1	1	1	100%
ПУМБ Online	1	1	0	0	0	1	50%
Екобан Онлайн	0	1	0	0	0	1	33%
UKRSIB online	0	1	0	0	0	0	17%
OTP Bank UA	0	1	0	0	0	0	17%
Raiffeisen Online Україна	0	0	0	0	0	0	0%
Ошад	0	0	0	0	0	0	0%
<i>Інфраструктура</i>	<i>50%</i>	<i>80%</i>	<i>10%</i>	<i>40%</i>	<i>40%</i>	<i>60%</i>	

Джерело: оцінки автора на основі [46]

- підв'язування кількох карток (Cash'in), який пропонують 80 % досліджених додатків;
- відкриття валютного депозиту, який пропонують 60 % досліджених додатків.

За напрямом Security найбільшу оцінку набрали Monobank (100%), Sense SuperApp (67%) та АБанк24 (50%). При цьому найбільш поширеним функціоналом на ринку є (табл. 2.5):

Таблиця 2.5

Оцінка мобільних додатків за напрямом Security

Мобільний додаток	Можливість змінити PIN у додатку	Можливість вмикати/вимикати посилену аутентифікацію (3D-secure)	Можливість вмикати/вимикати перевірку відповідності геолокації клієнта й отримувача платежу	Вибір CVV у додатку (Card Verification Value)	Управління токенованими картками (перетворення їх на цифрові)	Керування підписками на ресурси і сервіси у додатку	Оцінка
Monobank	1	1	1	1	1	1	100%
Sense SuperApp	1	0	1	0	1	1	67%
АБанк24	1	1	0	0	0	1	50%
Приват24	1	0	0	0	0	1	33%
ПУМБ Online	1	0	1	0	0	0	33%
Екобан Онлайн	1	0	0	0	0	0	17%
UKRSIB online	1	1	0	0	0	0	33%
OTP Bank UA	1	0	0	0	0	0	17%
Raiffeisen Online Україна	1	0	0	0	0	0	17%
Ощад	0	1	0	0	0	0	17%
<i>Інфраструктура</i>	<i>90%</i>	<i>40%</i>	<i>30%</i>	<i>10%</i>	<i>20%</i>	<i>40%</i>	

Джерело: оцінки автора на основі [46]

- можливість змінити PIN у додатку, який пропонують 90 % досліджених додатків;

- можливість вмикати/вимикати посилену аутентифікацію (3D-secure) та керування підписками на ресурси і сервіси, який пропонують 40 % досліджених додатків.

За напрямом Digitalization найбільшу оцінку набрали Monobank, Sense SuperApp та АБанк24 (всі по 60%). При цьому найбільш поширеним функціоналом на ринку є (табл. 2.6):

Таблиця 2.6

Оцінка мобільних додатків за напрямом Digitalization

Мобільний додаток	Можливість оскарження операції клієнтом	Змога направити заяву про шахрайство у кіберполіцію у випадку оскарження операції	Відновлення доступу до додатку через «Дію»	Можливість підтвердити/оновити документи без візиту в банк	Підтягування у додаток Google Pay і Apple Pay	Оцінка
Monobank	1	0	0	1	1	60%
Sense SuperApp	1	0	0	1	1	60%
АБанк24	1	0	0	1	1	60%
Приват24	1	0	0	1	0	40%
ПУМБ Online	1	0	0	0	1	40%
Екобан Онлайн	0	0	0	0	1	20%
UKRSIB online	0	0	0	0	0	0%
OTP Bank UA	1	0	0	0	0	20%
Raiffeisen Online Україна	1	0	0	0	0	20%
Ощад	0	0	0	0	0	0%
<i>Інфраструктура</i>	<i>70%</i>	<i>0%</i>	<i>0%</i>	<i>40%</i>	<i>50%</i>	

Джерело: оцінки автора на основі [46]

- можливість оскарження операції клієнтом, який пропонують 70 % досліджених додатків;
- підтягування у додаток Google Pay і Apple Pay, який пропонує половина досліджених додатків.

Фінальна оцінка представлена в таблиці 2.7, відповідно до якої трійка кращих мобільних банківських додатків включає українські розробки Monobank, Sense SuperApp та АБанк24.

Таблиця 2.7

Рейтинг банківських мобільних додатків

№ з/п	Мобільний додаток	UX/UI	Security	Digitalization	Фінальна оцінка
1	Monobank	83%	100%	60%	81%
2	Sense SuperApp	83%	67%	60%	70%
3	АБанк24	83%	50%	60%	64%
4	Приват24	100%	33%	40%	58%
5	ПУМБ Online	50%	33%	40%	41%
6	Екобан Онлайн	33%	17%	20%	23%
7	OTP Bank UA	17%	17%	20%	18%
8	UKRSIB online	17%	33%	0%	17%
9	Raiffeisen Online Україна	0%	17%	20%	12%
10	Ощад	0%	17%	0%	6%

Джерело: розрахунки автора

Фунціонал банків відрізається через різні вектори розвитку бізнесу, а сам рейтинг зберігає суб'єктивний характер. Наприклад, Ощадбанк, який отримав лише 6 %, одним із перших дозволив клієнтам отримувати гроші у банкоматі без картки, керуючи процесом у додатку.

Додатки європейських банків (OTP Bank UA, UKRSIB online, Raiffeisen Online Україна) набрали суттєво менше за банки з українським капіталом (окрім трійки лідерів кращими виявились додатки Приват24, ПУМБ Online, Екобан Онлайн). Це може бути пов'язано з фокусом міжнародного бізнесу, де український напрямок є менш пріоритетним порівняно з внутрішнім ринком (Франція, Угорщина, Австрія).

В цілому слід зазначити, що банківські мобільні додатки постійно розвиваються. Окремо слід згадати і про вплив воєнного конфлікту на необхідність посилення захисту даних та кібербезпеки в цілому.

2.3. Розвиток ФінТех-компанії в Україні (на прикладі ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД»)

Згаданий в попередньому пункті мобільний банківський додаток monobank є розробкою ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД», що розпочав свою діяльність у 2017 році як ІТ-стартап, основним напрямком діяльності якого є розроблення комплексних програмних рішень для банківського сектору.

В той же час компанія не надає банківські послуги (основним видом діяльності є «Комп'ютерне програмування») і monobank розглядається як роздрібний продукт АТ «Універсал Банк», який виник у рамках співпраці з командою ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД».

Основною концепцією проекту стала робота виключно в онлайн-режимі без наявності банківських відділень. Для користувачів додаток було запущено 22 листопада 2017 року

У листопаді 2020 року розробники monobank додали можливість відкривати валютні депозити і випускати віртуальну карту в доларах і євро.

За даними системи Youcontrol компанія посідає 12 місце за виручкою серед інших фірм у секторі її основної діяльності (Секція J «Інформація та телекомунікації» КВЕД) з часткою 0,87 % та 6 місце серед інших ринку у секторі (Розділ 62 «Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність») з часткою 1,79 %.

Основними власниками компанії є колишні працівники ПриватБанку:

- 1) Дубілет Олексій Олександрович 33,74 %
- 2) Кривенко Євгенія Валентинівна 17,18 %
- 3) Гороховський Олег Володимирович 17,18 %
- 4) Рогальський Михайло Вікторович 17,18 %

На підприємстві діє функціональна організаційна структура. Основна характеристика організаційної структури цього типу - класифікація людей згідно функції, яку вони виконують в рамках своєї професійної діяльності.

Вихідною точкою для аналізу діяльності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» є оцінка активів, що характеризують майновий потенціал підприємства. Результати оцінки динаміки зміни активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» за 2020 - 2022 рр. представлено в таблиці 2.8. Графічна візуалізація динаміки активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» наведена на рис. 2.1.

Таблиця 2.8.

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020	
				абс., тис. грн.	відн., %
Необоротні активи	94 551	49 622	47 096	-47 455	-50,19%
Оборотні активи	147 385	603 998	816 969	669 584	454,31%
Необоротні активи, утриманні для продажу та групи вибуття	0	0	0	0	-
Разом активів	241 936	653 619	864 065	622 129	257,15%
Робочий капітал	58 706	488 186	325 287	266 581	454,09%
Чисті активи	153 257	537 807	371 427	218 170	142,36%

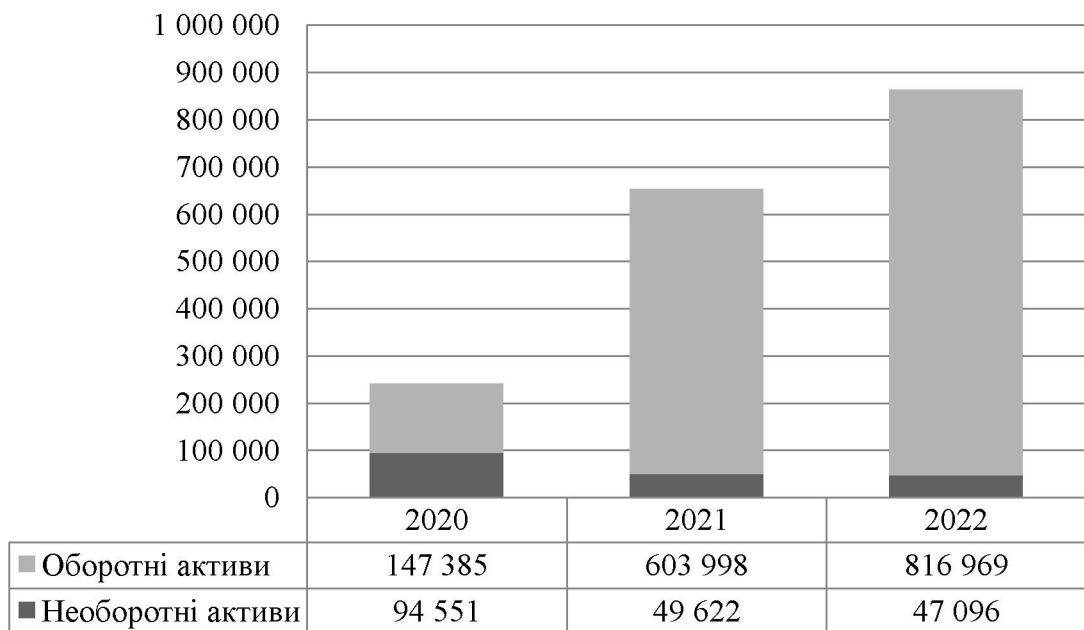

Рис. 2.1. Динаміка активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

З огляду на представлені дані можна зробити такі висновки:

- загальна вартість майна, що характеризує обсяг контрольованих ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» ресурсів, на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зросла на 622129 тис. грн., тобто на 257,15 %;

- загальна вартість чистих активів підприємства на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зросла на 218170 тис. грн., тобто на 142,36 %;

- вартість необоротних активів, які відображають обсяг ресурсів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД», що використовуються більше одного року, знизилась на 47455 тис. грн., тобто на 50,19 %;

- вартість оборотних активів зросла на 669584 тис. грн., тобто на 454,31 %.

Не менш важливим є вивчення структурних змін, що відбулись у складі активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» протягом досліджуваного періоду (табл. 2.9), зокрема:

Таблиця 2.9.

Структурні зміни в активах ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Зміни, п.с.	
				2021/2020	2022/2020
Необоротні активи, в.т.ч.:	39,08%	7,59%	5,45%	-31,49	-33,63
- нематеріальні активи	31,16%	4,84%	3,44%	-26,32	-27,72
- основні засоби	1,99%	0,61%	0,37%	-1,39	-1,62
- довгострокові фінансові інвестиції	5,79%	2,14%	1,62%	-3,65	-4,17
Оборотні активи всього, в т.ч.:	60,92%	92,41%	94,55%	31,49	33,63
- запаси	13,73%	0,06%	0,00%	-13,66	-13,73
- дебіторська заборгованість	59,22%	33,34%	72,56%	-25,88	13,33
- поточні фінансові інвестиції	0,00%	0,00%	0,00%	0,00	0,00
- грошові кошти та їх еквіваленти	0,70%	58,63%	21,54%	57,93	20,84
Необоротні активи, утриманні для продажу та групи вибуття	0,00%	0,00%	0,00%	0,00	0,00
Разом активів	100,00%	100,00%	100,00%	-	-

- питома вага необоротних активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. скоротилась з 39,08 % до 5,45 %, тобто на 33,63 в.п.;

- питома вага оборотних активів на кінець аналізованого періоду зросла з 60,92 % до 94,55 %, тобто на 33,63 в.п.;
- співвідношення необоротних активів до оборотних активів, що показує рівень ресурсомісткості діяльності, скоротилось з 0,64 до 0,06, тобто в 0,09 рази;
- питома вага нематеріальних активів у загальній сумі активів підприємства скоротилась з 31,16 % до 3,44 %, тобто на 27,72 в.п.;
- питома вага основних засобів у загальній сумі активів підприємства, що показують яка частка активів безпосередньо задіяна у виробництві, скоротилась з 1,99 % до 0,37 %, тобто на 1,62 в.п.;
- питома вага довгострокових фінансових інвестицій у загальній сумі активів підприємства скоротилась з 5,79 % до 1,62 %, тобто на 4,17 в.п.;
- питома вага запасів у загальній сумі активів підприємства скоротилась з 13,73 % до 0 %, тобто на 13,73 в.п.;
- питома вага дебіторської заборгованості у загальній сумі активів підприємства зросла з 59,22 % до 72,56 %, тобто на 13,33 в.п.;
- питома вага грошових коштів та їх еквівалентів у загальній сумі активів підприємства зросла з 0,7 % до 21,54 %, тобто на 20,84 в.п..

За результатами аналізу ліквідності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД», що характеризує як поточний стан розрахунків, так і перспективний, протягом 2020 - 2022 рр. (табл. 2.10) можна зробити такі висновки:

- коефіцієнт поточної ліквідності не змінився і на кінець звітного періоду не відповідав рекомендованому значенню, що свідчить про недостатність оборотних засобів для покриття поточних боргів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД»;
- коефіцієнт швидкої ліквідності, що характеризує яку саме частину поточних зобов'язань ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» може погасити не тільки за рахунок грошових коштів, але й майбутніх надходжень, зріс на 0,37 і на кінець звітного періоду відповідав рекомендованому значенню.

- коефіцієнт абсолютної ліквідності, що показує негайну готовність ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» погасити поточні зобов'язання, зріс на 0,36 і на кінець звітного періоду відповідав рекомендованому значенню.

Таблиця 2.10.

Аналіз ліквідності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник (рекомендоване значення)	Формула	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020
Коефіцієнт поточної ліквідності (>2)	(Оборотні активи)/(Поточні зобов'язання)	1,66	5,22	1,66	0,00
Коефіцієнт швидкої ліквідності (>1)	(Оборотні активи - Запаси)/(Поточні зобов'язання)	1,29	5,21	1,66	0,37
Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($>0,2$)	(Грошові кошти)/(Поточні зобов'язання)	0,02	3,31	0,38	0,36

Отже, протягом 2020 - 2022 рр. майновий потенціал ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» зріс, про що свідчать розраховані вище показники динаміки та структури оборотних та необоротних активів, а також показники ліквідності.

Важливе місце в аналізі діяльності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» відведено оцінці джерел фінансування. Дані щодо аналізу динаміки зміни основних складових капіталу протягом 2020 - 2022 рр. наведено в таблиці 2.11. Зокрема слід відмітити, що:

- обсяг власного капіталу ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 218170 тис. грн., тобто на 142,36 %;

- обсяг поточних зобов'язань та забезпечень ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД», тобто які будуть погашені протягом операційного циклу або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, зріс на 403003 тис. грн., тобто на 454,45 %.

- сумарний обсяг фінансових ресурсів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у періоді, що аналізується, зріс на 622129 тис. грн., тобто на 257,15 %.

Таблиця 2.11.

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020	
				абс., тис. грн.	відн., %
Власний капітал	153257	537808	371427	218 170	142,36%
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	956	956	-
Поточні зобов'язання і забезпечення	88679	115812	491682	403 003	454,45%
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	-
Разом пасивів	241936	653619	864065	622 129	257,15%

Графічна візуалізація динаміки пасивів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2022 - 2020 рр. наведена на рис. 2.2.

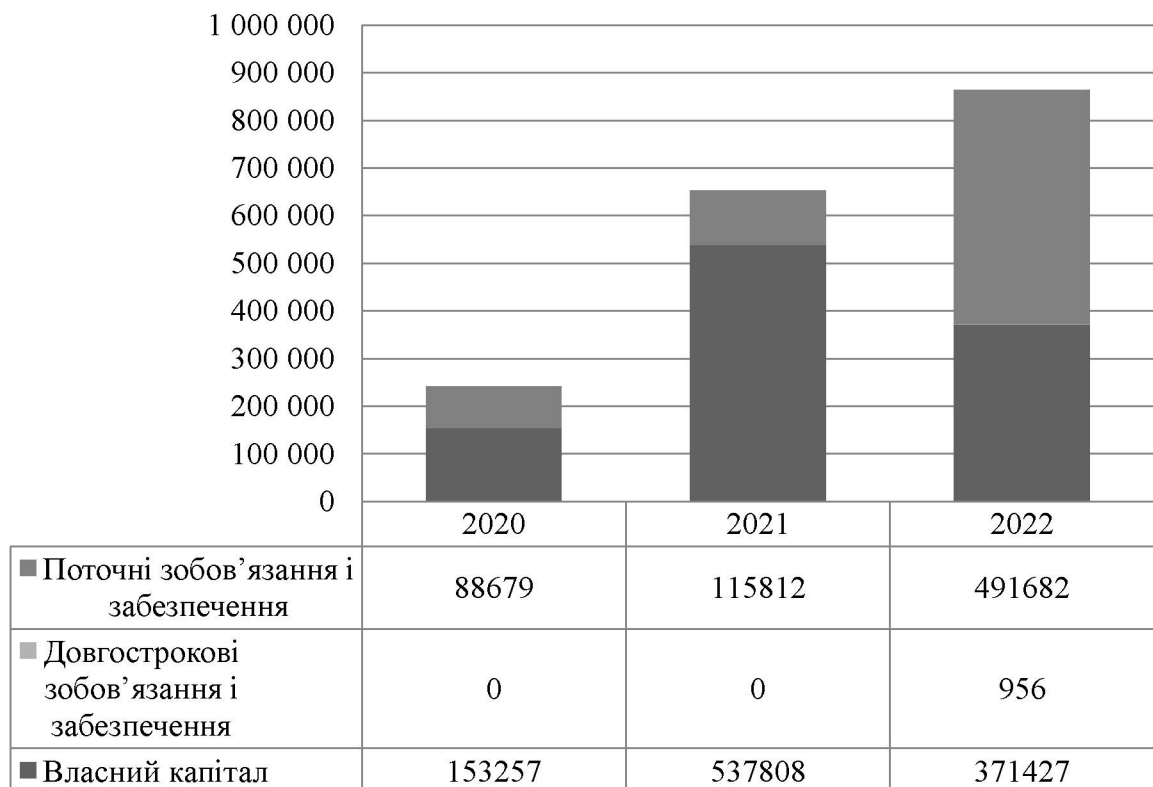

Рис. 2.2. Динаміка пасивів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

В структурі джерел формування капіталу ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр. відбулись такі зміни (табл. 2.12), відповідно до чого можна зробити такі висновки:

- питома вага власного капіталу на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. скоротилась з 63,35 % до 42,99 %, тобто на 20,36 в.п.;
- питома вага довгострокових зобов'язань та забезпечень ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець аналізованого періоду зросла з 0 % до 0,11 %, тобто на 0,11 в.п.;
- питома вага поточних зобов'язань та забезпечень на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зросла з 36,65 % до 56,9 %, тобто на 20,25 в.п.
- співвідношення власного капіталу до позикового та залученого на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. скоротилось з 1,73 до 0,75, тобто в 0,44 рази. При цьому слід зазначити, що таке співвідношення залежить, як від зовнішніх, так і внутрішніх факторів, та обумовлено специфікою діяльності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД».

Таблиця 2.12.

Структурні зміни у капіталі ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Зміни, п.с.	
				2021/2020	2022/2020
Власний капітал	63,35%	82,28%	42,99%	18,94	-20,36
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	0,00%	0,00%	0,11%	0,00	0,11
Поточні зобов'язання та забезпечення	36,65%	17,72%	56,90%	-18,94	20,25

За результатами аналізу динаміки власного капіталу ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» протягом 2020 - 2022 рр, можна зробити такі висновки:

- обсяг зафіксованого в установчих документах ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» статутного капіталу на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. не змінився;
- обсяг нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 218044 тис. грн., тобто на 143,09 %.

Результати комплексної оцінки фінансової стійкості ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр. представлені в таблиці 2.13. Дані таблиці свідчать, про те що:

- коефіцієнт концентрації власного капіталу, що характеризує достатність власних коштів підприємства, знизився на 0,2 і на кінець звітного періоду не відповідав рекомендованому значенню;
- коефіцієнт фінансової залежності зріс на 0,75 і на кінець 2022 р. не відповідав рекомендованому значенню;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу зріс на 0,2 і на кінець 2022 р. не відповідав рекомендованому значенню.
- коефіцієнт маневреності робочого капіталу зріс на 0,49;
- коефіцієнт структури фінансування необоротних активів зріс на 0,02 і на кінець звітного періоду не відповідав рекомендованому значенню;

Таблиця 2.13

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник (рекомендоване значення)	Формула	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020
Коефіцієнт концентрації власного капіталу ($>0,5$)	(Власний капітал)/(Активи)	0,63	0,82	0,43	-0,20
Коефіцієнт фінансової залежності ($<2,0$)	(Активи)/(Власний капітал)	1,58	1,22	2,33	0,75
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ($<0,5$)	(Позиковий капітал)/(Активи)	0,37	0,18	0,57	0,20
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	(Робочий капітал)/(Власний капітал)	0,38	0,91	0,88	0,49
Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів	(Довгострокові зобов'язання і забезпечення)/(Необоротні активи)	0,00	0,00	0,02	0,02

Таким чином, на кінець досліджуваного періоду ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» мало проблеми із забезпеченням фінансової стійкості, про що свідчать значення розрахованих вище коефіцієнтів.

Результати аналізу динаміки доходів представлено в таблиці 2.14. Це дало можливість зробити такі висновки:

- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 1438408 тис. грн., тобто на 179,42 %;
- інші операційні доходи ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зросли на 15981 тис. грн., тобто на 17183,87 %;
- інші доходи ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зросли на 63891 тис. грн., тобто на 132,23 %.

Таблиця 2.14.

Горизонтальний аналіз доходів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020	
				абс., тис. грн.	відн., %
Чистий дохід від реалізації	801686	1870419	2240094	1 438 408	179,42%
Інші операційні доходи	93	8693	16074	15 981	17183,87%
Інші доходи	48317	99278	112208	63 891	132,23%
Доходи (всього)	850096	1978390	2368376	1 518 280	178,60%

В структурі доходів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» протягом досліджуваного періоду відбулись такі зміни:

- питома вага чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець аналізованого періоду зросла з 94,31 % до 94,58 %, тобто на 0,28 в.п.;
- питома вага інших операційних доходів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець аналізованого періоду зросла з 0,01 % до 0,68 %, тобто на 0,67 в.п.;
- питома вага інших доходів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець аналізованого періоду скоротилась з 5,68 % до 4,74 %, тобто на 0,95 в.п..

За результатами аналізу динаміки витрат підприємства протягом 2020 - 2022 рр. (табл. 2.15), можна зробити такі висновки:

- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. знизилась на 124828 тис. грн., тобто на 100,03 %;

- інші операційні витрати ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. знизились на 471106 тис. грн., тобто на 415,93 %;

- інші витрати ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зросли на 9483 тис. грн., тобто на 95,7 %.

Таблиця 2.15.

Горизонтальний аналіз витрат ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020	
				абс., тис. грн.	відн., %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-124794	-149332	-249622	-124 828	100,03%
Адміністративні витрати	0	0	0	0	-
Витрати на збут	0	0	0	0	-
Інші операційні витрати	-113266	-135941	-584372	-471 106	415,93%
Фінансові витрати	0	0	0	0	-
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0	-
Інші витрати	-9909	-6419	-426	9 483	-95,70%
Витрати (всього)	-247969	-291692	-834420	-586 451	236,50%

В структурі витрат ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» протягом досліджуваного періоду відбулись такі зміни:

- питома вага собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець аналізованого періоду скоротилась з 50,33 % до 29,92 %, тобто на 20,41 в.п.;

- питома вага інших операційних витрат ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець аналізованого періоду зросла з 45,68 % до 70,03 %, тобто на 24,36 в.п.;

- питома вага інших витрат ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець аналізованого періоду скоротилась з 4 % до 0,05 %, тобто на 3,95 в.п..

Динаміка зміни фінансових результатів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» протягом досліджуваного періоду представлена в табл. 2.20. Відповідно до наведених даних можна зробити такі висновки:

- валовий прибуток (збиток) ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 1313581 тис. грн., тобто на 194,06 %;
- фінансовий результат від операційної діяльності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 858456 тис. грн., тобто на 152,28 %;
- фінансовий результат до оподаткування ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 931830 тис. грн., тобто на 154,76 %;
- чистий фінансовий результат ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 912396 тис. грн., тобто на 181,6 %.

Розрахунок основних показників оцінки ділової активності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр. наведено в таблиці 2.16, що дало можливість сформулювати такі висновки

- коефіцієнт оборотності активів на кінець аналізованого періоду скоротився з 4,18 до 2,95, тобто на 1,23, що негативно впливає на ділову активність підприємства;
- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на кінець аналізованого періоду скоротився з 10,36 до 5,3, тобто на 5,05, що негативно впливає на швидкість грошового обороту підприємства;
- коефіцієнт оборотності запасів на кінець аналізованого періоду скоротився з 8,89 до 1223,64, тобто на 1214,75;
- коефіцієнт оборотності оборотних активів на кінець аналізованого періоду скоротився з 4,98 до 3,15, тобто на 1,83, що негативно впливає на ділову активність підприємства;
- коефіцієнт оборотності власного капіталу на кінець аналізованого періоду скоротився з 5,41 до 4,93, тобто на 0,49, що негативно впливає на швидкість обертання власних коштів підприємства.

Аналіз ділової активності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр.

Показник	Формула	2021	2022	Відхилення
Коефіцієнт оборотності активів	(Чистий дохід від реалізації продукції)/(Середньорічна вартість активів)	4,18	2,95	-1,23
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	(Чистий дохід від реалізації продукції)/(Середньорічна сума дебіторської заборгованості)	10,36	5,30	-5,05
Коефіцієнт оборотності запасів	(Собівартість реалізованої продукції)/(Середньорічна вартість запасів)	-8,89	-1223,64	-1214,75
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	(Чистий дохід від реалізації продукції)/(Середньорічна вартість оборотних активів)	4,98	3,15	-1,83
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	(Чистий дохід від реалізації продукції)/(Середньорічна вартість власного капіталу)	5,41	4,93	-0,49

Ефективність діяльності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» характеризується не лише абсолютними показниками прибутку або збитку, але й відносними. Саме тому ми розраховували показники рентабельності діяльності підприємства у 2020 - 2022 рр. (табл. 2.17). З огляду на це необхідно відмітити такі тенденції:

- рентабельність продукції, як витратний показник характеризує скільки отримано валового прибутку (збитку) відносно понесених витрат, і протягом аналізованого періоду скоротилась з 1152,52 % до 797,39 %, тобто на 355,13 в.п.;

- валова рентабельність продажу, як доходний показник характеризує скільки отримано валового прибутку (збитку) відносно чистого доходу, і протягом аналізованого періоду скоротилась з 92,02 % до 88,86 %, тобто на 3,16 в.п.;

- чиста рентабельність продажу, як доходний показник характеризує скільки отримано чистого прибутку (збитку) відносно чистого доходу, і протягом аналізованого періоду скоротилась з 74,9 % до 63,16 %, тобто на 11,74 в.п.;

Таблиця 2.17

Показники рентабельності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр., %

Показник	Формула	2021	2022	Відхилення
Рентабельність продукції	(Валовий прибуток або збиток)/(Собівартість реалізованої продукції)	1152,52	797,39	-355,13
Валова рентабельність продажу	(Валовий прибуток або збиток)/(Чистий дохід від реалізації продукції)	92,02	88,86	-3,16
Чиста рентабельність продажу	(Чистий прибуток або збиток)/(Чистий дохід від реалізації продукції)	74,90	63,16	-11,74
Рентабельність власного капіталу	(Чистий прибуток або збиток)/(Середньорічна вартість власного капіталу)	405,45	311,21	-94,24
Рентабельність позикового капіталу	(Чистий прибуток або збиток)/(Середньорічна вартість позикового капіталу)	1370,19	465,06	-905,14
Рентабельність необоротних активів	(Чистий прибуток або збиток)/(Середньорічна вартість необоротних активів)	1943,45	2925,66	982,22
Рентабельність оборотних активів	(Чистий прибуток або збиток)/(Середньорічна вартість оборотних активів)	372,90	199,13	-173,77
Рентабельність активів	(Чистий прибуток або збиток)/(Середньорічна вартість активів)	312,87	186,44	-126,43

- рентабельність власного капіталу, що характеризує віддачу від вкладених коштів власників, протягом аналізованого періоду скоротилась з 405,45 % до 311,21 %, тобто на 94,24 в.п.;

- рентабельність позикового капіталу, що характеризує віддачу від позичених підприємством коштів, протягом аналізованого періоду скоротилась з 1370,19 % до 465,06 %, тобто на 905,14 в.п.;

- рентабельність необоротних активів протягом аналізованого періоду зросла з 1943,45 % до 2925,66 % , тобто на 982,22 в.п.;

- рентабельність оборотних активів протягом аналізованого періоду скоротилась з 372,9 % до 199,13 %, тобто на 173,77 в.п.;

- рентабельність активів, що характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом, протягом аналізованого періоду скоротилась з 312,87 % до 186,44 %, тобто на 126,43 в.п..

Отже, здійснивши аналіз діяльності підприємства за 2020 - 2022 рр., можна говорити про те, що воно є прибутковим і має перспективи для подальшого розвитку та модернізації.

Висновки до розділу 2

За результатами комплексного аналізу діяльності ФінТех-компаній України можна зробити такі висновки:

- в Україні налічується 246 ФінТех-компаній, а загальна вартісна оцінка ринку становить близько 1 млрд дол. США;

- переважна більшість компаній фінансуються за рахунок власних джерел, пройшли точку беззбитковості, і засновані переважно чоловіками-вихідцями з ІТ або банківсько-фінансової сфери;

- основним бізнес-моделями є підписка, комісія за послуги та транзакції.

Оцінку мобільних банківських додатків було здійснено за напрямками:

- зручність для клієнта (найбільшу оцінку набрали Приват24 (100%), Monobank (83%), Sense SuperApp (83%) та АБанк24 (83%));

- безпека (найбільшу оцінку набрали Monobank (100%), Sense SuperApp (67%) та АБанк24 (50%));

- цифрова взаємодія (найбільшу оцінку набрали Monobank, Sense SuperApp та АБанк24 (всі по 60%)).

В цілому трійка кращих мобільних банківських додатків включає українські розробки Monobank, Sense SuperApp та АБанк24.

За результатами комплексного аналізу діяльності ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» у 2020 - 2022 рр. можна зробити такі висновки:

- загальна вартість активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зросла на 622129 тис. грн., тобто на 257,15 %, і становила 864065 тис. грн.;
- чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 1438408 тис. грн., і становив 2240094 тис. грн.;
- чистий фінансовий результат ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» на кінець 2022 р. порівняно з 2020 р. зріс на 912396 тис. грн., тобто на 181,6 %;
- валова рентабельність продажу ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» протягом аналізованого періоду скоротилась з 92,02 % до 88,86 %, тобто на 3,16 в.п.;
- рентабельність активів ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» протягом аналізованого періоду скоротилась з 312,87 % до 186,44 %, тобто на 126,43 в.п..

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати проведеного дослідження розвитку ФінТех-компаній в Україні дають підстави сформулювати такі теоретично-методичні та практичні висновки:

1) У науковому середовищі відсутній єдиний підхід до визначення терміну «ФінТех», що може бути пояснено його бурхливим розвитком. У найбільш узагальненому варіанті ФінТех пов'язаний з такими інноваціями як технологія блокчейн, краудфандинг і краудінвестинг, біотехнології, штучний інтелект, технології роботи з великими даними, інтернет речей, технології відкритих прикладних програмних інтерфейсів, криптовалюти тощо.

Встановлено існування кількох етапів розвитку ФінТеху (ФінТех 1.0, 2.0 та 3.0), які характеризують його як технологію для фінансування та цифровізацію фінансових послуг. Крім того через вторгнення РФ до України в лютому 2022 року нами було переглянуто підходи до ролі ФінТеху у боротьбі демократичного світу проти тоталітарних режимів на економічному фронті та дало можливість виділити ФінТех як елемент боротьби з фінансуванням тероризму (ФінТех 4.0).

2) Фінансове регулювання є невід'ємним елементом управління фінансовим сектором. Через впровадження ФінТеху та з метою тестування його впливу на сектор у ряді провідних країн світу було створено регуляторні пісочниці (Великобританія, Сінгапур та Гонконг). Вітчизняне законодавство в частині регулювання ФінТеху перебуває на стадії становлення і прямує до гармонізації з правовими полем Європейського Союзу. Разом з тим було прийнято низку нормативних-актів, що мають врегулювати процеси впливу інформаційних технологій на фінансовий сектор.

3) На основі даних Української асоціації ФінТех та інноваційних компаній було виявлено зростання кількості ФінТех-компаній до 246 одиниць у 2023 році. Переважна кількість компаній представляють технологічну інфраструктуру (24 % опитаних), платіжні сервіси та перекази (14 %),

споживче кредитування (12 %) та регуляторну сферу (12 %). Встановлено, що найбільш перспективним напрямом ФінТеху в Україні є необанки.

4) На основі удосконаленої методики Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем нами було проведено оцінку банківських мобільних додатків з позиції зручності для клієнта, безпеки та цифрової взаємодії. Підсумковий рейтинг додатків очолили вітчизняні розробки – «Monobank», «Sense SuperApp» та «АБанк24», що є свідченням значного потенціалу вітчизняного ФінТех бізнесу.

5) На прикладі лідера ФінТех ринку України ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» – компанії-розробника мобільного банківського додатку monobank було здійснено комплексну оцінку діяльності ФінТех-компанії. Виявлено більше ніж двократне зростання виручки у 2022 році порівняно з 2020 роком із одночасним зниженням частки власного капіталу та погіршенням ліквідності активів у 2022 році. В той же час прибутковість діяльності є досить високою: рентабельність власного капіталу за підсумками 2022 року становила 311 %, а рентабельність активів 186,44 %, а чиста маржа (відношення чистого прибутку до чистого доходу) становила 63,16 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бакун С. А., Бідюк П. І. Методика побудови скорингових карт із використанням платформи SAS. Наукові вісті Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2016. №2. С. 23–27.
2. Бахарєва Я. В. Мобільний банкінг як перспективний напрям розвитку банківських інформаційних систем. Агросвіт. 2018. № 11. С. 48-53
3. Беззуб Р. Ю. Проблеми розвитку необанків в Україні. Розвиток банківських послуг та інновацій в цифровій економіці: матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених, м. Київ : КНЕУ, 14 квітня 2019 р., Київ, 2019. С. 57-59.
4. Бухарін Г.О. ФінТех як об'єкт нормативно-правового регулювання: теоретико-методологічний аспект : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2020. 224 с.
5. Волосович С. В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку. Економіка України. 2016. № 4. С. 68-78.
6. Волосович С. В. Домінанти технологічних інновацій у фінансовій сфері. Економічний вісник університету. 2017. Вип. 33 (1). С. 15-22.
7. Волосович С. В., Василенко А. В. Regtech в екосистемі фінансових технологій. Modern Economics. 2019. №15. С 62-68.
8. Губа М. О., Лінник А. О., Колесник Д. С. Розвиток необанків в Україні та світі. Регіональна економіка та управління. 2019. № 2(24). С. 71–74. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3830/1/71-74.pdf>
9. Демінський С. Як трансформувалося Р2Р-кредитування в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/371527/sergij-deminskyj-yak-transformuvalosya-r2r-kredytuvannya-v-ukrayini>
10. Домінова І. В. Форми електронного банкінгу: еволюція, переваги та недоліки. Облік і фінанси. 2016. № 2. С. 104-109.

11. Дудинець Л. А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Випуск 22. С. 794-798.

12. Житар М. О., Зелінська В. С. Необанкінг: зарубіжний досвід та українська перспектива. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2019. Вип.2. С. 81–95

13. Зінченко А. Стрімкий розвиток українського фінтеку спричинили послідовні кризи в період з 2008 по 2017 рік. Бізнес. 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://business.ua/finances/4251-shcho-take-fintech-ta-iaki-ioho-perspektyvy-na-rynku-finposluh-ukrainy>

14. Золотарьова О. В., Галаганов В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Проблеми економіки та політичної економії. 2017. № 1. С. 83-98.

15. Золотарьова О. В., Чекал А. А. Інноваційні банківські продукти та специфіка їх упровадження в Україн. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 16. Ч. 1. С. 112-115.

16. Калашнікова Т. В. Ринок фінансових технологій: стан та перспективи розвитку. Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Вип. 1. Харк. нац. аграр. ун-т. Харків : ХНАУ, 2018. С. 159-162.

17. Карчева Г. Т., Лернатович Р. М., Кавецький В. В. Використання технологій «блокчейн» як фактор підвищення ефективності фінансової сфери. Банківська справа. 2017. № 2. С. 110-119.

18. Кисельов А. В. Загальні аспекти державного регулювання банківською системою. Актуальні проблеми економіки. 2017. № 12. С. 98–105.

19. Козлянченко О. М., Березан А. С. Перспективи розвитку віртуальних банків (необанків) в Україні. Фінансові дослідження. 2019. № 2(7). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/219.pdf>

20. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. 30. ст. 141.
21. Мазаракі А., Волосович С. Fintech у системі суспільних трансформацій. Вісник КНТЕУ. 2018. № 2. С. 5-18.
22. Мазаракі А., Волосович С. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. Вісник КНТЕУ. 2016. № 1. С. 5-23.
23. Міщенко В. І., Міщенко С. В. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг. Фінансовий простір. 2018. № 1(29). С. 75-79.
24. Новак Н. (2018). Все буде fintech: чи програють банки війну новим сервісам. Економічна правда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2018/10/10/641474/>.
25. Паперник С. М. Що таке фінтех. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/notes/what-is-fintech.html>
26. Парандій О. В. P2P-Кредитування та його особливості. Причорноморські економічні студії. 2018. Випуск 36 (2). С. 85-91
27. Поживши за кордоном, українці оцінили устрій свого життя вдома. Gradus Research Plus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://gradus.app/documents/226/Life_Abroad_vs_in_Ukraine_GradusResearch_27052022_ua.pdf?fbclid=IwAR2L0m9uOIVFWZwB-SohmbvvgT5ixtsjj9_lhIGbJWWrVBvLt_fm8XxnsO0
28. Полчанов А.Ю. ІТ-трансформація фінансового потенціалу держави. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2017. № 5. С. 107–116.
29. Поченчук Г. FinTech у структурі фінансової системи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 21. С. 49-55. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/11.pdf>.
30. Поченчук Г. М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. Економіка і суспільство. 2017. №13. С. 1193-1200.
31. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 30, ст. 239.

32. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей : Постанова НБУ від 04.11.2010. № 481. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#n19>

33. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855–XII р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 16. ст. 93.

34. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 5.10.2017 р. № 2155-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 45. ст. 400.

35. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. ст. 275.

36. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 50-51. ст. 2057.

37. Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року : Постанова НБУ від 18.06.2015 № 391. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>

38. Про затвердження Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури : Постанова НБУ від 4.02.2014 р. № 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-14>

39. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 5.07.1994 р. № 80/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 31. ст. 286.

40. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 34. ст. 481.

41. Про інформацію : Закон України від 2.10.1992 р. № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. ст. 650.

42. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 29. ст. 238.

43. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5.10.2017 р. № 2163-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 45. ст. 403.

44. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 29. ст. 137.

45. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 1. ст. 1.

46. Рейтинг банківських додатків. Чи є конкуренти у моно? Чи зміг «Ощад» обійти «Райф» та ОTR? Яке місце у ТОП-10 посідає «Приват»? Дослідження асоціації ЄМА. Forbes Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forbes.ua/money/rejting-bankivskikh-dodatkov-chi-e-konkurenti-u-mono-chi-zmig-oshchad-obiyti-rayf-ta-otr-yake-mistse-u-top-10-posidaie-privat-doslidzhennya-asotsiatsii-ema-10052023-13576>

47. Семеног А. Ю., Кривич Я. М., Цирулик С. В. FinTech технології : суть, роль і значення для економіки країни. Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2(67). Т. 23. С. 100-105.

48. Семеног А. Ю., Цирулик С. В. Тенденції розвитку FinTech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг. Бізнес Інформ. 2018. № 10. С. 327-334.

49. Сербина О. Г., Пономар В. В. Тенденції розвитку мобільного банкінгу в Україні. «Молодий вчений». 2014. № 3 (06). С. 53-55.

50. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf?v=4

51. Тарасюк М. В., Кощєєв О. О. Інновації в глобальній цифровій сфері: оцінка трансформацій. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2017. Вип. 131. С. 94-110.
52. Тищенко О. І. Огляд сучасних тенденцій на ринку онлайн- банкінгу в Україні. Економіка і суспільство. 2017. № 13. С. 1237-1243
53. Трансформация FinTech: как банки и стартапы используют новейшие технологии в своей деятельности. ForkLog. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forklog.com/transformatsiya-fintech-kak-banki-i-startapy-ispolzuyut-novejshie-tehnologii-v-svoej-deyatelnosti/>
54. Український фінтех 2023: 246 компаній, 7 з них засновані у 2022-му. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ain.ua/2023/06/21/ukrayinskyu-finteh-2023/>
55. Фінансові технології в світі та Україні. Новини світу кредитування та банківських послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://groshi-v-kredit.org.ua/finansovi-tehnolohiji-v-sviti-ta-ukrajini.html>
56. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356.
57. Шевчук Ю. В. Оцінка використання фінансових інновацій на фінансовому ринку України. Економша та держава. 2019. № 5. С. 39-44. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.5.39
58. Шкляр А. Класичний банкінг : напрями трансформації в умовах технологічної революції. Український соціум. 2018. № 1. С. 49-58.
59. Шпильовий В. А. Підходи до класифікації банківських послуг. Економіка та держава. 2016. № 1. С. 27-30.
60. Arner D. W., Barberis J. N., Buckley R. P. The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm? SSRN Electronic Journal. 2015. DOI: 10.2139/ssrn.2676553.
61. Douglas W. Arner, Janos Barberis eds., Ross P. Buckley. FinTech and RegTech in a Nutshell, and the Future in a Sandbox. Research Foundation Briefs. 2017. Volume 3. Issue 4. URL: [https://www. cfainstitute.](https://www.cfainstitute)

org/en/research/foundation/2017/fintech-and-regtech-in-a-nutshell-and-the-future-in-a-sandbox

62. Financial Conduct Authority. Cryptoassets: our work. 2019. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.fca.org.uk/firms/cryptoassets>.

63. FinTech - одно из самых перспективных направлений для стартапов. Bel.biz. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bel.biz/hacks/fintech-startups/>

64. Fintech 101: what is FinTech and what is its modern history? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://digifez.com/fintech-101-fintech-modern-history>

65. FinTech Guide 2018. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://businessviews.com.ua/ru/the-infographics-report-fintech-guide-2018/>

66. FinTech. Тенденції та перспективи. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://minfin.com.ua/ua/2017/12/07/31324053/>

67. GIGACLOUD ЗАЙМАЄ 16,3% ХМАРНОГО РИНКУ УКРАЇНИ. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://gigacloud.ua/blog/novini-kompanii/gigacloud-zajmae-163-hmarnogo-rinku-ukraini?utm_source=pr&utm_medium=article&utm_campaign=public-report-23

68. International Association of Insurance Supervisors Newsletter. June 2016. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwItPJ3dmdTpAhVniIsKHVhNC1kQFjAAegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.iaisweb.org%2Ffile%2F61139%2Fiais-newsletter-june-2016-final%2520&usg=AOvVaw1RrJcgmn8Te6MgEzNdATRQ>

69. Internet of Things. Gartner IT glossary. Gartner. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/internet-of-things>

70. Madir J. Introduction - what is FinTech? FinTech. 2019. Pp. 1-20. DOI : 10.4337/9781788979023.00012

71. Marco Iansiti, Karim R. Lakhani. The Truth About Blockchain. Harvard Business Review : magazine. 2017. No. January-February 2017 issue, pp. 118-127.

72. Philippon, T. The FinTech Opportunity. The Disruptive Impact of FinTech on Retirement Systems. 2019. Pp. 190-218.

73. Pulse of Fintech H2'22. KPMG. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2023/02/pulse-of-fintech-h2-22-web-file.pdf>

74. Reagan J. R., Raghavan A., Thomas A. Quantifying risk: What can cyber risk management learn from the financial services industry? Deloitte Review. Issue 19. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www2.deloitte.com/insights/us/en/deloitte-review/issue-19/quantifying-risk-lessons-from-financial-services-industry.html>

75. Ryabova A. V. Emerging FinTech market: types and features of new financial technologies. Journal of Economics and Social Sciences. 2015. № 7. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.semanticscholar.org/paper/Emerging-FinTech-market%3A-types-and-features-of-new-Ryabova-%D0%A0%D1%D0%BE%D0%B2%D0%B0/609d99dc295adb0d29b09d46c3723e8efef4884f#paper-header>

76. Schueffel P. Taming the Beast: A Scientific Definition of Fintech . Journal of Innovation Management. 2017. No 4 (4). С. 32–54. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.open-jim.org/article/view/322/221>.

77. UPDATED: Report on Crypto Donations Raised in Support of Ukraine. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://crystalblockchain.com/articles/report-on-crypto-donations-raised-in-support-of-ukraine/>

78. What is Fintech. Wharton Fintech. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.whartonfintech.org/blog-archive/2016/2/16/what-is-fintech>.

79. Zavolokina L., Dolata M., Schwabe G. FinTech–What's in a Name? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.zora.uzh.ch/126806/1/FinTech_Research_Paper_revised.pdf.

80. Zavolokina L., Dolata M., Schwabe G. The FinTech phenomenon : antecedents of financial innovation perceived by the popular press. Financial Innovation. 2016. DOI: 10.1186/s40854-016-0036-7

ДОДАТКИ

Список додатків

Додаток А. Зведені показники звіту про фінансовий стан ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» за 2020-2022 рр.

Додаток Б. Зведені показники звіту про фінансові результати ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» за 2020-2022 рр.

Зведені показники звіту про фінансовий стан ТОВ «ФІНТЕХ БЕНД» за
2020-2022 рр.

Показник	Код рядка	2020	2021	2022
Нематеріальні активи	1000	75390	31636,9	29718
первісна вартість	1001	222397	260988,2	335809
накопичена амортизація	1002	147007	229351,3	306091
Основні засоби:	1010	4 826	3 958	3 236
первісна вартість	1011	12 885	13 848	14 342
знос	1012	8 059	9 891	11 106
Довгострокові фінансові інвестиції які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	14 003	14 003	14 003
Усього за розділом I	1095	94 551	49 622	47 096
Запаси	1100	33 208	405	3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21 546	67 852	28 070
з бюджетом	1135	286	180	9 289
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	121 454	149 901	589 591
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 691	383 200	186 116
Усього за розділом II	1195	147 385	603 998	816 969
Баланс	1300	241 936	653 619	864 065
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 000	1 000	1 000
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	152 383	536 808	370 427
Усього за розділом I	1495	153 257	537 808	371 427
Усього за розділом II	1595	0	0	956
Короткострокові кредити банків	1600	20 000	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	2 424	689	25 713
за розрахунками з бюджетом	1620	22 160	108 817	74 331
за у тому числі з податку на прибуток	1621	21 840	108 740	63 537
за розрахунками зі страхування	1625	18	11 263	21 976
за розрахунками з оплати праці	1630	0	33 086	0
Усього за розділом III	1695	88 679	115 812	491 682
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	241 936	653 619	864 065

Зведені показники звіту про фінансові результати ТОВ «ФІНТЕХ
БЕНД» за 2020-2022 рр.

Показник	Код рядка	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	801 686	1 870 419	2 240 094
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	124 794	149 332	249 622
Валовий: прибуток	2090	676 892	1 721 088	1 990 473
Інші операційні доходи	2120	93	8 693	16 074
Інші операційні витрати	2180	113 266	135 941	584 372
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	563 719	1 593 840	1 422 175
Інші доходи	2240	48 317	99 278	112 208
Інші витрати	2270	9 909	6 419	426
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	602 128	1 686 698	1 533 958
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	502 425	1 400 962	1 414 821
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0	0